نامیلکەیەک سەبارەت بە حوکمی سیحر و فاڵگرتنەوە

شێخ عبدالعزیز ئیبن عبدالله ئیبن باز-ڕەحمەتی خوای لێبێت-

شركاء التنفيذ:

دار الإسلام جمعية الربوة رواد الترجمة المحتوى الإسلامي

يتاح طباعة هذا الإصدار ونشره بأي وسيلة مع
الالتزام بالإشارة إلى المصدر وعدم التغيير في النص.

Telephone: +966114454900
ceo@rabwah.sa
P.O.BOX: 29465
RIYADH: 11557
www.islamhouse.com

بەناوی خوای بەخشندەی میهرەبان

پێشەکی

الحمد لله، والصلاة والسلام على رسول الله، وعلى آله وصحبه ومن اهتدى بهداه، أما بعد:

سیحرکردن لە تاوانە گەورەکانە، ولە حەوت تاوانە فەوتێنەرەکەیە کە خوای گەورە -سبحانه وتعالى- وپێغەمبەرەکەی فەرمانیان کردووە بە دووركەوتنەوە لێیان، وسیحر زۆر تەشەنەی کردووە لەم سەردەمەدا وبە شێوە وچۆنیەتی جیاواز پڵاوبوەتەوە،جاری وا هەیە بانگەشەی بۆ دەکرێت بەناوی ڕابواردن وگاڵتەکردن لە فلیمەکاندا، وجاری واهەیە بەناوی زوهد وکەراماتەوە، وجاری واهەیە بەناوی روقیەی شەرعیەوە،وجاری واهەیە بەناوی پزیشکی خۆماڵی وچارەسەر بە گژوگیا بانگەشەی بۆ دەکرێت، وجگە لەمانە لەو شێوازە جیاوازانەی کە دەبێتە هۆی دەرکەوتنی سیحر، وهەقیقەتی شاراوەیە لەلای نەفامەکان وئەوانەی چاوڕۆشن نین سەبارەت بە ئاین.

چونکە کتێبەکەی موفتی -پێشووی- شانشینی عەرەبستانی سعودیە وسەرۆکی کۆمەڵەی گەورە زانایان وبەڕێوەبەرایەتی توێژینەوەی زانستی وفەتواداان ڕێزدار شێخ عبدالعزیز ئیبن باز -ڕەحمەتی خوای لێبێت- سەبارەت بە ڕوونکردنەوەی سیحر وئاگادارکردنەوە لێی وحوکمی چوون بۆ لای کاهینەکان -ئەوانەی بانگەشەی زانینی غەیب دەکەن- ؛ بە شێوازێکی ئاسان باسی ئەم بابەتانە دەکات لەگەڵ باسکردنی بەڵگە شەرعیەکان لە قورئانی مەزن وسونەتی پیرۆز وپاک، بۆیە وەزارەتی کاروبارەکارە ئیسلامیەکان وئەوقاف وبانگەوازی وڕێنموێنی ئەم کتێبەی بڵاوکردەوە وچاپی کرد.

وکتێبەکەی شێخ ئیبن باز لەبابەتی ڕوونکردنەوەی حوکمی سیحر، وچوون بۆ لای کاهین وساحیرەکان، بەشێکە لە کۆششە پیرۆزەکانی، وهەوڵدانی بەردەوامی بۆ بانگەشەکردنی خەڵکی بۆ خێر وچاکە، وتێگەیشتن لە ئاین، وڕوونکردنەوەی حوکمەکان، وئاگادارکردنەوە لە خراپەکان، وئامۆژگاری کردنی مسوڵمانان، وبانگەوازی کردنیان بۆ دەستگرتن بە قورئانی پیرۆز وسونەتی پێغەمبەرەکەی وڕۆیشتن لەسەر ڕێبازی پێشینی چاک، ودوورخستنەوەی بیرۆکە ومەزهەب وبیروباوەڕی پوچەڵ.

دەستگرتن بە قورئان وسونەت ئەو ڕێبازەیە کە ئەم وڵاتە پیرۆزە وسەرکردەکانی لەسەری دەڕۆن خوای گەورە دامەزراویان بکات لەپابەند بوون پێوەی، وهۆکارەکانی یارمەتی وسەرخستن وپشتیوانی کردنی بۆ بهێنێتە دی، وخوای گەورە پاداشتی زۆری شێخ عەلامە ئیبن باز بداتەوە لەسەر دانانی ئەم کتێبە بە باشترین شێوە.

وداواکارین خوای گەورە بیکاتە هۆکاری سوود پێگەیاندن بە ئەوەی دەیخوێنێتەوە یان گوێی لێدەبێت، وهیدایەتمان بدات بۆ دەستگرتن بە قورئان وسونەت، و وەسوەکانی شەیتان وڕێچکەکانیمان لێ دوور بخاتەوە، وخوای گەورە هیدایەتدەرە بۆ ڕێبازی ڕاست، وصلى الله وسلم على نبينا محمد وعلى آله وصحبه وأجمعين.

عبد الله بن عبد المحسن التركي

وەزیری (الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد - کاروبارە ئیسلامیەکان وئەوقاق وبانگەوازی وڕێنموێنی)

حوکمی سیحر و فاڵگرتنەوە وئەو شتانەی پەیوەندیان پێوەی هەیە

بەشێک لەم وتارە بڵاوکراوەتەوە لە بەشی سێیەمی کتێبی (مجموع فتاوى ومقالات متنوعة) بەناونیشانی: (حكم السحر والكهانة وما يتعلق بها)، وهەروەها ئەم وتارە بە

کاملی بڵاوکراوەتەوە لە سەرۆکایەتیەوە بەناونیشانی: (رسالة في حكم السحر والكهانة)، وبڵاوکراوەتەوە لە گۆڤاری (اليمامة) و (مجلة البحوث الإسلامية).

الحمد لله وحده والصلاة والسلام على من لا نبي بعده، وبعد:

بەهۆی زۆری تەڵەکەباز ودەستبڕەکان لەم سەردەمەدا لە وانەی بانگەشەی پزیشکی وچارەسەر دەکەن لەڕێگای سیحر وفاڵگرتنەوەوە، وتەشەنەکردنیان لە وڵاتەکاندا، وهەروەها سادەیی خەڵکی دەقۆزنەوە لە ئەوانەی نەفامن، لەڕوانگەی دڵسۆزبوون وئامۆژگاری لەپێناو خوا وئامۆژگاری بۆ بەندەکانی پێم باش بوو مەترسی گەورەی ڕوون بکەمەوە لەسەر ئیسلام ومسوڵمانان چونکە ئەمە پەیوەست بوونی تێدایە بە جگە لە الله -سبحانه وتعالى- وسەرپێچی کردنی فەرمانی خوای گەورە وپێغەمبەرەکەیەتی -صلى الله عليه وسلم-.

بە پشتیوانی خوای گەورە -سبحانه وتعالى- دەڵێم: ڕێگەپێدراوە بەکارهێنانی چارەسەر بەیەکدەنگی زانایان، ومسوڵمان بۆی هەیە بڕوات بۆ لای پزیشکی نەخۆشییە ناوەکیەکان وبرینەکان ودەمارەکان وهتد، بۆئەوەی نەخۆشیەکەی بدۆزرێتەوە وچارەسەری بۆ دابنێت لە دەرمانە ڕێگەپێدراوەکان لە شەریعەتدا بەو پێیەی لەزانستی پزیشکیدا هاتووە؛ چونکە ئەمە لەبابەتی بەکارهێنانی هۆکارە ئاساییەکانە بۆ چارەسەر وپێچەوانەی تەوەکول نیە بە خوای گەورە، وخوای گەورە -سبحانه وتعالى- نەخۆشی دابەزاندووە وچارەسەری بۆ دابەزاندووە ؛ هەیە زانستی هەیە سەبارەتی وهەیشە زانستی سەبارەتی نیە، بەڵام خوای گەورە -سبحانه وتعالى- شیفای بۆ بەندەکانی دانەناوە لەو شتانەی حەرامی کردووە.

بۆیە نابێت نەخۆش بچێت بۆ لای کاهینەکان کە بانگەشەی زانینی غەیب دەکەن بۆئەوەی لەڕێگەی ئەوانەوە نەخۆشیەکەی بزانێت، هەروەکو چۆن نابێت باوەڕیان پێبکات لەوەی دەیڵێن چونکە ئەوانە لەخۆیانەوە بانگەشەی زانینی غەیب دەکەن،

یان داوای یارمەتی لە جنۆکەکان دەکەن بۆ جێبەجێکردنی ئەو شتانەی دەیانەوێت، ئەوان حوکمیان ئەوەیە کافرن وگومڕان ئەگەر بانگەشەی زانینی غەیب بکەن.و[مسلم] لە سەحیحەکەیدا دەگێڕێتەوە کە پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت:«هەرکەسێک بڕوات بۆ لای فاڵگرەوەیەک وپرسیاری شتێکی لێ بکات ئەوا چل ڕۆژ نوێژی قبوڵ ناکرێت»،«وهەرکەسێک بچێتە لای کاهینێک وبڕوای پێبکات لەوەی کە دەیڵێت ئەوا کافرە بەوەی کە دابەزیوە بۆ سەر موحەمەد -صلى الله عليه وسلم-».ولە عیمرانی کوڕی حوصەینەوە -ڕەزای خوای لێبێت- کە پێغەمبەری خودا -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت:«لە ئێمە نییە: ئەو کەسەی باوەڕی هەبێت بە شومیەتی لە شتێکدا یان داوا بکات بە پشکنینی شومیەتی لە شتێکدا، وئەوە کەسەی فاڵ بگرێتەوە یان داوا بکات فاڵی بۆ بگیرێتەوە، وئەو کەسەی سیحر بکات یان داوا بکات سیحری بۆ بکرێت، وهەرکەسێک بچێتە لای کاهینێک وبڕوای پێبکات لەوەی کە دەیڵێت ئەوا کافرە بەوەی دابەزیوە بۆ سەر موحەمەد -صلى الله عليه وسلم-».[رواه البزار : بإسناد جيد].وپێغەمبەری خودا -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت:«هەرکەسێک بچێتە لای فاڵگرەوەیەک یان کاهینێک وبڕوای پێبکات لەوەی کە دەیڵێت ئەوا کافرە بەوەی کە دابەزیوە بۆ سەر موحەمەد -صلى الله عليه وسلم-».

لەم فەرموودە پیرۆزانەدا نەهی کراوە لە ڕۆیشتن بۆ لای کاهین وفاڵگرەوە وساحیرەکان وهاوشێوەکانیان ونەهی کراوە لە پرسیار کردن لێیان وباوەڕکردن پێیان وهەڕەشە لەسەر ئەم کارە هاتووە،واجبە لەسەر فەرمانڕەواکان وکاربەدەستەکان وئەوانەی فەرمان بە چاکە ونەهی لە خراپە دەکەن ؛ لەو کەسانەی دەتوانن نەهی بکەن لە چوون بۆ لای کاهین وفاڵگرەوە وهاوشێوەکانیان، وڕێگری بکەن لە ئەوانەی مامەڵە بەم شتانەوە دەکەن لە بازار وشوێنەکانی تر بەتوندترین شێوە، ونکۆڵی کردن لە ئەوانەی دێن بۆ لایان،ونابێت هەڵبخەڵەتێت بە ڕاستگۆییان لەهەندێک شتدا

ونه به زۆری ئەو خەڵکانەی دێن بۆ لایان چونکه ئەوانه نەزانن، وپێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- نەهی کردووه له چوون بۆ لایان وداواکرنی شت لێیان وباوەڕکردن پێیان چونکه ئەمه خراپه ومەترسی زۆری تێدایه وسەرەنجامی خراپ دەبێت چونکه ئەوان درۆزن وفاسقن،وهەروەها ئەم فەرموودانه بەڵگەن لەسەر ئەوەی کاهین وساحیرەکان کافرن چونکه ئەوان بانگەشەی زانینی غەیب دەکەن وئەمیش کوفره، وئەوان ناگەن به مەبەستیان مەگەر لەڕێگەی خزمەتکردی جنۆکەکان وپەرستنیان نەبێت وئەمیش کوفره به الله شیرک بڕیاردانه بۆ ئەو زاته -سبحانه وتعالى- وئەوەی باوەڕیان پێدەکات له بانگەشەکەیان له زانینی غەیب وەکو ئەوان وایه، وهەرکەسێک فێری ئەم شتانه بێت له ئەوانەی سەرقاڵین ئەوا پێغەمبەری خودا -سبحانه وتعالى- بەریئه ودووره له ئەو کەسه،ونابێت مسوڵمان هەڵبخەڵەتێت بەئەو شتانەی بانگەشەی بۆ دەکەن که گوایه چارەسەره وەکو نووسینەوەی تەڵسیمەکان وکارکردنیان به قورقۆشم وهتد له خورافاتەکان، ئەمه بانگەشەی زانینی غەیبه وهەڵخەڵەتاندنی خەڵکیه و هەرکەسێکڕازی بێت بەمه ئەوا یارمەتیانی داون لەسەر شته پوچەڵەکانیان وکوفرەکانیان،وهەروەها نابێت هیچ یەکێک له مسوڵمانان بڕوات بۆ لایان وپرسیاریان پێ بکات سەبارەت بەوەی کێ هاوسەرگیری لەگەڵ کوڕەکەی یان کەسێکی نزیکی دەکات یان چی ڕوودەدات لەنێوان دوو هاوسەر وخێزانەکەیان له خۆشەویستی و وەفاداری یان دوژمنایەتی وناکۆکی وهتد؛ چونکه ئەمه بانگەشەی غەیبه که تەنها خوای گەوره -سبحانه وتعالى- دەیزانێت.

وسیحر له حەرامکراوه کوفریەکانه هەروەکو خوای گەوره سەبارەت به دوو فریشتەکه له سورەتی (البقرة) دەفەرموێت:

﴿وَٱتَّبَعُواْ مَا تَتْلُواْ ٱلشَّيَٰطِينُ عَلَىٰ مُلْكِ سُلَيْمَٰنَۖ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَٰنُ وَلَٰكِنَّ ٱلشَّيَٰطِينَ كَفَرُواْ يُعَلِّمُونَ ٱلنَّاسَ ٱلسِّحْرَ وَمَآ أُنزِلَ عَلَى ٱلْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَٰرُوتَ

وَمَٰرُوتَۚ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنۡ أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَآ إِنَّمَا نَحۡنُ فِتۡنَةٞ فَلَا تَكۡفُرۡۖ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنۡهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِۦ بَيۡنَ ٱلۡمَرۡءِ وَزَوۡجِهِۦۚ وَمَا هُم بِضَآرِّينَ بِهِۦ مِنۡ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذۡنِ ٱللَّهِۚ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمۡ وَلَا يَنفَعُهُمۡۚ وَلَقَدۡ عَلِمُواْ لَمَنِ ٱشۡتَرَىٰهُ مَا لَهُۥ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ مِنۡ خَلَٰقٖۚ وَلَبِئۡسَ مَا شَرَوۡاْ بِهِۦٓ أَنفُسَهُمۡۚ لَوۡ كَانُواْ يَعۡلَمُونَ ١٠٢﴾ [البقرة: 102]

واته: ﴿جا جووەکان (وازیان لە کتێبی خوا . تەورات . هێناو) شوێنی ئەوە کەوتن، کە شەیتانەکان دەیانخوێندەوە دەربارەی دەسەڵات و حکومەتی سولەیمان، (ئاشکرایە کە) هەرگیز سولەیمان کافر نەبووە، بەڵکو شەیتانەکان کافربوون و خەڵکیان فێری سیحرو جادوو دەکرد، هەروەها خەڵکیان فێری ئەوە دەکرد کە بۆ هاروت و ماروت دابەزی بوو (کە دوو فریشتە بوون) لە بابل (مەبەستیشیان تێگەیاندنی خەڵکی بوو لە سیحرو جادوو). ئەوانیش کەسیان فێری هیچ شتێك نەدەکرد تا پێیان نەوتایە: ئەم کارەی ئێمە بۆ تاقی کردنەوەیەو خۆت کافر مەکە (کەچی هەندێك هەر كۆڵیان نەداو) لەو فریشتانەوە شتی وافێر دەبوون کە ژن و مێردی پێ لە یەك جوودا بکەن، (هەر چەندە) ئەو جادووگەرانە ناتوانن هیچ زیانێك بە کەس بگەیەنن، مەگەر ویستی خوای لەسەر بێت، ئەو خەڵکە سەرگەردانە هەمیشە فێری شتێك دەبن کە زیانیان لێدەداو سوودی نیە بۆیان، بێگومان دەشزانن ئەوەی کاڵای وای كڕی بێت و شتی وافێر ببێت لەو دونیا هیچ بەهرەیەکی دەست ناکەوێت، (بەڕاستی) ئەو شتەی ئەوان خۆیانیان پێ فرۆشتووە و کەوتونەتە داوییەوە شتێکی زۆر ناپەسەندە ئەگەر بزانن و تێبگەن (چونکە سیحرو جادوو چەواشە کاریە و کارێکی نادروستە).﴾[سورة البقرة: 102].

ئەم ئایەتە پیرۆزانە بەڵگەن لەسەر ئەوەی سیحر کوفرە وساحیرەکان ژن ومێردەکان لەیەک جیا دەکەنەوە، هەروەها ئاماژەیشە بۆئەوەی کە سیحر لەخودی خۆیدا کاریگەری نیە بە سوود یان زیان پێگەیاندن، بەڵکو کاریگەری هەیە بەویستی خوای گەورە-ویستی گەردوونی وقەدەری-چونکە خوای گەورە -سبحانه وتعالى- خێر وشەڕی دروستکردووە، وزیان لێدان وپشێوی زۆر بووە بەهۆی ئەو چەواشەکارانەوە کە ئەم زانستە زیانلێدەرانەیان لە موشریکەکانەوە بۆ ماوەتەوە، وخەڵکە لاوازەکانیان تووشی چەواشەکاری کرد، إنا لله وإنا إليه راجعون، وحسبنا الله ونعم الوكيل.هەروەها ئایەتە پیرۆزەکە بەڵگەیە لەسەر ئەوەی ئەوانەی فێری سیحر دەبن ؛ فێری شتێک دەبن کە زیانیان پێدەگەیەنێت وسوودی بۆیان نابێت ولای خوای گەورە هیچ بەشێکیان بۆ نیە لە خێر وپاداشت، ئەم هەڕەشە گەورەیە بەڵگەیە لەسەر گەورەیی خەسارۆمەندیان لە دونیا وقیامەتدا، وئەوان نەفسی خۆیان فرۆشتووە بە کەمترین نرخ، بۆیە خوای گەورە -سبحانه وتعالى- سەرزەنشتی کردوون لەسەر ئەم کارەیان و دەفەرموێت:

﴿وَلَبِئۡسَ مَا شَرَوۡاْ بِهِۦٓ أَنفُسَهُمۡۚ لَوۡ كَانُواْ يَعۡلَمُونَ ١٠٢﴾ [البقرة: 102]

واتە: ﴿ (بەڕاستی) ئەو شتەی ئەوان خۆیانیان پێ فرۆشتووە و کەوتونەتە داویەوە شتێکی زۆر ناپەسەندە ئەگەر بزانن و تێبگەن (چونکە سیحرو جادوو چەواشە کاریە و کارێکی نادروستە). ﴾[سورة البقرة: 102]

،لە ئایەتەکەدا وشەی (الشراء) هاتووە بە مانای فرۆشتن دێت ئەگەرچیش وشەکە لەبنەڕەدا بەمانای کڕین دێت.

داواکارین خوای گەورە عافیەت وسەلامەتمان پێ ببەخشێت لە شەڕ وخراپەی ساحیر وکاهین وهەموو تەڵەبازەکان، وهەروەها داواکارین پەروەردگار -سبحانه

وتعالى- مسوڵمان بپارێزێت له شەڕ وزیان وخراپەیان، وفەرمانڕەوایانی مسوڵمانان ڕێنموێنی بکات بۆئەوەی خەڵکی ئاگادار بکەنەوە لێیان وحوکمی خوای گەورەیان بەسەردا جێبەجێ بکەن بۆئەوەی هەموو بەندەکان ڕزگاریان بێت له شەڕ وزیان وکاره پیس وچەپەڵەکانیان ئەو سەخی وبەخشندەیه.

وخوای گەوره هەندێک شتی له شەریعەتدا داناوه بۆ بەندەکانی که بەهۆیانەوه خۆیان دەپارێزن له شەڕ وزیانی سیحر پێش ئەوەی ڕوو‌بدات، وخوای گەوره -سبحانه وتعالى- ئەو شتانەی بۆیان ڕوونکردووەتەوه که بەهۆیەوه چارەسەر وەردەگرن لەپاش ئەوەی ڕوودەدات ؛ وەکو ڕەحمەت وچاکەکاریەک بەرامبەریان وتەواوکاری نیعمەتەکانی لەسەریان

ولێرەدا باسی ئەو شتانه دەکەین که بەهۆیانەوه خۆمان دەپارێزین له مەترسی سیحر پێش ئەوەی ڕوو‌بدات وئەو شتانەی دەبێته هۆی چارەسەر لەپاش ڕوودانی لەو ڕێگایانەی ڕێگەپێدراوه له شەریعەتدا.

لەو شتانەی دەبێته هۆی خۆپاراستن له مەترسی سیحر پێش ئەوەی ڕوو‌بدات ؛ گرنگترینیان وبەسوودترینیان بریتیه له: خۆپاراستن به ویرده شەرعیەکان ونزاکان وپەناگرتنەکان که له سونەتدا هاتوون، ولەوانەش خوێندنی ئایەتی کورسی لەپاش هەموو نوێژێک دوای خوێندنی زیکرەکان لەپاش سەلامدانەوە، وهەروەها خوێندنیان پێش خەوتن، وئایەتی کورسی گەورەترین ئایەته له قورئانی پیرۆزدا ؛ خوای گەوره دەفەرموێت:

﴿ٱللَّهُ لَآ إِلَٰهَ إِلَّا هُوَ ٱلۡحَيُّ ٱلۡقَيُّومُۚ لَا تَأۡخُذُهُۥ سِنَةٞ وَلَا نَوۡمٞۚ لَّهُۥ مَا فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَمَا فِي ٱلۡأَرۡضِۗ مَن ذَا ٱلَّذِي يَشۡفَعُ عِندَهُۥٓ إِلَّا بِإِذۡنِهِۦۚ يَعۡلَمُ مَا بَيۡنَ أَيۡدِيهِمۡ وَمَا خَلۡفَهُمۡۖ وَلَا

﴿يُحِيطُونَ بِشَيۡءٖ مِّنۡ عِلۡمِهِۦٓ إِلَّا بِمَا شَآءَۚ وَسِعَ كُرۡسِيُّهُ ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضَۖ وَلَا يَـُٔودُهُۥ حِفۡظُهُمَاۚ وَهُوَ ٱلۡعَلِيُّ ٱلۡعَظِيمُ٢٥٥﴾ [البقرة: 255]

واتە: ﴿خوا زاتێکە جگە لە ئەو هیچ یەکێکی تر پەرستراوی هەق نیە -جگە لە ئەو هیچ یەکێکی تر شایستەی پەرستن نیە- و ئەو هەمیشە زیندووە و ڕاگرو سەرپەرشتیاری (هەموو دروست کراوەکانیەتی)، نە وەنەوز دەیگرێت و نە خەو (چونکە ڕاگرو سەرپەرشتیاری بوونەوەرە)، هەرچی لە ئاسمانەکان و هەرچی لە زەویدا هەیە هەر ئەوزاتە خاوەنیانە، کێ یە ئەوەی (دەتوانێت) تکا بکات لە لای ئەو، بەبێ مۆڵەتی خۆی، دەشزانێت چی لە ئێستاو داهاتوو و ڕابووردودا ڕوویداوەو ڕوودەدات، هیچ کام لە دروستکراوانی زانست و زانیاری تەواویان نیە دەربارەی زانیاری و زانستەکانی ئەو، مەگەر بەوەی کە خۆی بیەوێت فێریان بکات (ئەم پێشکەوتن و زانستەی سەردەم بەشێکی کەمن لە بەخششەکانی خوا)، فەرمانڕەوایی و دەسەڵات و زانینی ئەوزاتە هەموو ئاسمانەکان و زەوی گرتۆتەوە و پارێزگاریان بەلای خواوە هیچ گران نیە و ماندووی ناکات و هەر ئەو خوای بەرزو بڵند و گەورەیە.﴾[سورة البقرة: 255].

وهەروەها خوێندنی -سورەتی الإخلاص-:

﴿قُلۡ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ١﴾ [الإخلاص: 1]

﴿ (ئەی پێغەمبەر ﷺ) بڵێ: هەر ئەو (اللە) یە خوای تاک وتەنها﴾، هەتا کۆتایی سورەتەکە،[سورة الإخلاص: 1]،

و -سورەتی الفلق- :

﴿قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلۡفَلَقِ۝١﴾ [الفلق: 1]

﴿(ئەی پێغەمبەر ﷺ) بڵێ: پەنا دەگرم بە دروستکاری بوونەوەر (بەپەروەردگاری بەرەبەیان)﴾، هەتا کۆتایی سورەتەکە،[سورة الفلق: 1]

،و -سورەتی الناس- :

﴿قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ۝١﴾ [الناس: 1]

﴿ (ئەی پێغەمبەر ﷺ) بڵێ: پەنا دەگرم بە پەروەردگاری خەڵکی﴾، هەتا کۆتایی سورەتەکە،[سورة الناس: 1]،

لە پاش هەموو نوێژێک وخوێندنی ئەم سێ سورەتە لەسەرەتای ڕۆژ لەپاش نوێژی بەیانی، و لەسەرەتای شەو لەپاش نوێژی ئێوارە، و لەکاتی خەوتن، وهەروەها خوێندنی دوو ئایەت لەکۆتایی سورەتی -البقرة- ؛ خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿ءَامَنَ ٱلرَّسُولُ بِمَآ أُنزِلَ إِلَيۡهِ مِن رَّبِّهِۦ وَٱلۡمُؤۡمِنُونَۚ كُلٌّ ءَامَنَ بِٱللَّهِ وَمَلَـٰٓئِكَتِهِۦ وَكُتُبِهِۦ وَرُسُلِهِۦ لَا نُفَرِّقُ بَيۡنَ أَحَدٖ مِّن رُّسُلِهِۦۚ وَقَالُواْ سَمِعۡنَا وَأَطَعۡنَاۖ غُفۡرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيۡكَ ٱلۡمَصِيرُ۝٢٨٥﴾ [البقرة: 285]

واتە: ﴿پێغەمبەرو ئیمانداران باوەڕیان هەیە بەوەی لە لایەن پەروەردگاریانەوە هاتۆتە خوارەوە، هەموویان باوەڕیان هەیە بە خواو فریشتەکانی و کتێبەکانی و پێغەمبەرەکانی (دەڵێن) هیچ جۆرە جیاوازیەک ناکەین لە نێوان هیچ پێغەمبەرێ لە پێغەمبەرەکانی خوادا (لە باوەڕدا)، هەروەها وتیان: گوێڕایەڵ و ملکەچین (بۆ بەدیهێنەرمان) پەروەردگارا لێخۆش بوونی تۆمان دەوێت و سەرئەنجام هەر بۆ لای

تۆیه گەڕانەوە. (285) خوای گەورە ئەرک ناخاتە سەر هیچ کەسێک مەگەر بە قەدەر توانای خۆی نەبێت، هەر کارێکی چاک ئەنجام بدات قازانجی تەنها بۆ خۆیەتی و هەر خراپەیەکی کردبێت تەنها دووچاری خۆی دەبێتەوە و لەسەر خۆیەتی (هەر بۆیە ئیمانداران دەڵێن): پەروەردگارا؛ لێمان مەگرە ئەگەر فەرامۆشیمان بەسەردا هات یان گوناهو هەڵەیەکمان لە دەست قەوما، پەروەردگارا؛ ئەرکی سەخت و کاری گران مەدە بەسەرماندا وەکو ئەوەی داوتە بەسەر ئەوانەی پێش ئێمەدا، پەروەردگارا؛ ئەرکێک مەدە بەسەرماندا لە تواناماندا نەبێت، تووشی بەڵاو ناخۆشیەکمان مەکە تواناو هێزو هەناومان لێ ببڕێت، گوناهمان بسڕەوە و چاوپۆشی بکە لە هەڵەو تاوانەکانمان و دای پۆشە، (داواکارین) بەزەییت بێتەوە پیاماندا، ڕەحممان پێ بکە، هەر تۆ پشت و پەناو یاری دەری ئێمەیت، جا بۆیە داوا دەکەین سەرمان بخەیت بەسەر قەومی کافرو خوانەناساندا، (ئا بەو شێوەیە پەروەردگاری مەزن فێری نزای ڕێک و پێکمان دەکات، ئومێدە کە لێشمان وەربگرێت..) کاتێک ئایەتی (284) دابەزی هاوەڵانی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) سەغڵەت بوون و چوون بۆ خزمەتی.. ئەویش فەرموویەتی: بڵێن گوێڕایەڵ و ملکەچین.. ئینجا خوای گەورە ئایەتی (285،286)ی دابەزاند بۆ دڵدانەوەیان). (286)﴾

و بەسەحیحی هاتووە لە پێغەمبەری خوداوە -صلى الله عليه وسلم- کە دەفەرموێت:(هەرکەسێک لە شەودا ئایەتی -کورسی- بخوێنێت ئەوا لەلایەن خوای گەورە پارێزگارێکی بۆ دادەنرێت وشەیتان نزیکی نابێتەوە هەتاوەکو بەیانی بەسەردا دێت).وهەروەها بە سەحیحی هاتووە کە فەرموویەتی:(هەرکەسێک دوو ئایەتی -کۆتایی- سورەتی -البقرة- بخوێنێت ئەوا ئەو شەوە بەسە بۆی)،وماناکەی ئەوەیە -خودا زاناترە- : بەسە بۆی بۆئەوەی پارزێراو بێت لە هەموو شەڕ وزیانێک، وهەروەها زۆر خوێندنی نزای پەناگرتن بە خوای گەورە: (أعوذ بكلمات الله التامات من شر ما خلق) لە شەو ورۆژدا بەتایبەتی لەکاتی چوون ومانەوە لە شوێنێک وەکو بینا یان بیابان یان

دەرودەشت یان دەریا ؛ چونکە پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت:(هەرکەسێک بچێتە شوێنێک، وبڵێت: -أعوذ بكلمات الله التامات من شر ما خلق*- هیچ شتێک زیانی پێناگەیەنێت هەتاوەکو لەو شوێنە دەڕوات) *

(واتە: پەنا دەگرم بە [وشەکانی خوای گەورە -قورئان- کە بێ کەموکوڕی وعەیبە] لە هەموو شەڕێک کە دروستی کردووە)،وهەروەها سونەتە مسوڵمان لەسەرەتای ڕۆژ و لە سەرەتای شەودا (سێ جار) بڵێت:(بسم الله الذي لا يضر مع اسمه شيء في الأرض ولا في السماء وهو السميع العليم) واتە: (بەناوی خوای گەورە کە لەگەڵ ناوی ئەودا هیچ شتێک زیان ناگەیەنێت لە زەوی وئاسماندا وئەو بیسەر وزانایە)،

وئەم زیکر وپەناگرتنانە گەورەترین هۆکارن بۆ خۆپاراستن لە شەڕ وزیانی سیحر وهتد لە شەڕ وزیانەکان ؛ بۆ کەسێک بەڕاستگۆیی وئیمان و بە سینگ فراوانی وپشت بەستن ومتمانە بە خوای گەورە وپەناگرتن پێی بەردەوام بێت لەسەر ووتنیان، وهەروەها گەورەترین چەکە بۆ لابردنی سیحر لەپاش ڕوودانی لەگەڵ زۆر پاڕانەوە لە خوای گەورە وداواکردن لێی -سبحانه وتعالى- بۆئەوەی زیان وکارەسات لەسەر بەندە لابدات.وهەروەها لەو نزایانەی کە لە سونەتدا هاتووە بۆ چارەسەرکردنی سیحر وپێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- ئەم نزایانەی بەسەر هاوەڵانیدا دەخوێند- :(اللهم رب الناس أذهب البأس واشف أنت الشافي لا شفاء إلا شفاؤك شفاء لا يغادر سقماً) واتە: (خودایە، پەروەردگاری خەڵکی، ئەم ناڕەحەتیە لاببە؛ شیفا بنێرە تەنها تۆ شیفا بەخشیت -الشافي-یت، شیفایەک هیچ نەخۆشیەک نەهێڵێت)سێ جار دەیڵێت،وهەروەها ئەو روقیەی کە جبریل خوێندی بەسەر پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم-، ئەویش ئەم نزایەیە:(بِسْمِ اللّٰه أرْقِيكَ، مِنْ كُلِّ شَيْءٍ يُؤْذِيكَ، مِنْ شَرِّ كُلِّ نَفْسٍ أَوْ عَيْنِ حَاسِد، اللّٰهُ يَشْفِيك، بِسمِ اللّٰهِ أُرقِيك) واتە: (بەناوی خودا ڕوقیەت بەسەردا دەخوێنم -بۆئەوەی خودا شیفات بۆ بنێرێت-، لە هەموو شتێک کە ئازارت دەدات، ولە شەڕی هەموو نەفس وچاوێک کە حەسوودیت پێ ببات، خودا شیفات بۆ

بنێرێت، بەناوی خودا ڕوقیەت بەسەردا دەخوێنم)،ودەبێت ئەمە سێ جار دووبارە بکاتەوە.

پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- ڕێنموێنی داوە بۆ دەستگرتن بە ووتنی ئەم ویردانە، وهۆکارە بۆ سەلامەتبوون لە هەموو شەڕ وزیانێک.

ولە چارەسەری سیحر پاش ڕوودانی کە چارەسەرێکی سوودبەخشە بۆ پیاو ئەگەر بەسترابێتەوە لە جوتبوون لەگەڵ خێزانەکەی ؛ ئەوەیە حەوت گەڵای سیدر بهێنێت وبیکوتێت بە بەرد یان شتێکی هاوشێوەی و بیخاتە نێو تەشێتک ئاوەوە وخۆی پێبشوات وئەم ئایەتانەی بەسەردا بخوێنێت:ئایەتی کورسیو -سورەتی الكافرون-:

﴿قُلۡ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلۡكَٰفِرُونَ ١﴾ [الكافرون: 1]

﴿ (ئەی موحەممەد ﷺ) بڵێ: ئەی بێباوەڕەکان -ئەی کافرەکان-﴾، هەتا کۆتایی سورەتەکە،[سورة الكافرون: 1]،

و-سورەتی الإخلاص- :

﴿قُلۡ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ ١﴾ [الإخلاص: 1]

﴿ (ئەی پێغەمبەر ﷺ) بڵێ: هەر ئەو (اللە) یە خوای تاک وتەنها﴾، هەتا کۆتایی سورەتەکە،[سورة الإخلاص: 1]،

و -سورەتی الفلق- :

﴿قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلۡفَلَقِ ١﴾ [الفلق: 1]

﴿ (ئەی پێغەمبەر ﷺ) بڵێ: پەنا دەگرم بە دروستکەری بوونەوەر (بەپەروەردگاری بەرەبەیان)﴾، هەتا کۆتایی سورەتەکە،[سورة الفلق: 1]،

و -سورەتی الناس- :

﴿قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ ١﴾ [الناس: 1]

﴿ (ئەی پێغەمبەر ﷺ) بڵێ: پەنا دەگرم بە پەروەردگاری خەڵکی﴾، هەتا کۆتایی سورەتەکە،[سورة الناس: 1]،

وئەو ئایەتانەی باسی سیحر دەکات لە سورەتی (الأعراف)دا ؛ خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿۞ وَأَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰ مُوسَىٰٓ أَنۡ أَلۡقِ عَصَاكَۖ فَإِذَا هِيَ تَلۡقَفُ مَا يَأۡفِكُونَ ١١٧ فَوَقَعَ ٱلۡحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ ١١٨ فَغُلِبُواْ هُنَالِكَ وَٱنقَلَبُواْ صَٰغِرِينَ ١١٩﴾ [الأعراف: 117-119]

واتە: ﴿ئێمە نیگامان نارد بۆ موسا کە دارعەساکەت فڕێ بدە، جا دەستبەجێ (هەر کە فڕێیدا) ئەو فڕو فێڵەی کە دەیانکرد هەمووی هەڵوەشایەوە (117) ئەوسا ئیتر حەق چەسپاو دەرکەوت و پووچەڵیش بوەوە ئەوەی ئەوان دەیانکرد. (118) ئیتر لەوگۆڕەپانەدا (فیرعەون و دارودەستەکەی) شکستیان پێهێنراو بەسەر شۆڕیی و شەرمەزاری گەڕانەوە. (119)﴾[سورة الأعراف: 117-119]

،وئایەتەکانی سورەتی (یونس) ؛ خوای گەورە -سبحانه وتعالى- دەفەرموێت:

﴿وَقَالَ فِرۡعَوۡنُ ٱئۡتُونِي بِكُلِّ سَٰحِرٍ عَلِيمٖ ۝٧٩ فَلَمَّا جَآءَ ٱلسَّحَرَةُ قَالَ لَهُم مُّوسَىٰٓ أَلۡقُواْ
مَآ أَنتُم مُّلۡقُونَ ۝٨٠ فَلَمَّآ أَلۡقَوۡاْ قَالَ مُوسَىٰ مَا جِئۡتُم بِهِ ٱلسِّحۡرُۖ إِنَّ ٱللَّهَ سَيُبۡطِلُهُۥٓ إِنَّ ٱللَّهَ
لَا يُصۡلِحُ عَمَلَ ٱلۡمُفۡسِدِينَ ۝٨١ وَيُحِقُّ ٱللَّهُ ٱلۡحَقَّ بِكَلِمَٰتِهِۦ وَلَوۡ كَرِهَ ٱلۡمُجۡرِمُونَ ۝٨٢﴾
[يونس: 79-82]

واته: ﴿(ئینجا فیرعەون فەرمانیدا) وتی: ئادەی هەرچی جادووگەری زاناو شارەزا هەیە بهێنن و بۆم کۆبکەنەوە. (79) جا کاتێک جادووگەران هاتن و (بڕیاردرا جادووگەریی خۆیان بنوێنن و موعجیزەی موسا بەتاڵ بکەنەوە) موسا پێی وتن: دەی چیتان هەیە فڕێی بدەن و بیخەنە ڕوو!! (80) ئەوسا (جادووگەران، جادووی خۆیان نواند) موسا وتی: هەرچی کردووتانە و نیشانی ئەو خەڵکەتانداوەهەمووی جادووە و هیچی تر، بێگومان خوا دوای تاوێکی تر پووچی دەکاتەوە، بەڕاستی خوا کردەوەی ئەوانەی کە تۆوی خراپە دەچێنن چاک و سەرکەوتوو ناکات. (81) بەڵکو خوا حەق و ڕاستی دەچەسپێنێت بەفەرمان و ویستەکانی خۆی ئەگەر چی تاوانکارو تاوانباران پێیان ناخۆش بێت. (82)﴾ [سورة یونس: 79-82]

﴿قَالُواْ يَٰمُوسَىٰٓ إِمَّآ أَن تُلۡقِيَ وَإِمَّآ أَن نَّكُونَ أَوَّلَ مَنۡ أَلۡقَىٰ ۝٦٥ قَالَ بَلۡ أَلۡقُواْۖ فَإِذَا
حِبَالُهُمۡ وَعِصِيُّهُمۡ يُخَيَّلُ إِلَيۡهِ مِن سِحۡرِهِمۡ أَنَّهَا تَسۡعَىٰ ۝٦٦ فَأَوۡجَسَ فِي نَفۡسِهِۦ خِيفَةٗ
مُّوسَىٰ ۝٦٧ قُلۡنَا لَا تَخَفۡ إِنَّكَ أَنتَ ٱلۡأَعۡلَىٰ ۝٦٨ وَأَلۡقِ مَا فِي يَمِينِكَ تَلۡقَفۡ مَا صَنَعُوٓاْۖ إِنَّمَا
صَنَعُواْ كَيۡدُ سَٰحِرٖۖ وَلَا يُفۡلِحُ ٱلسَّاحِرُ حَيۡثُ أَتَىٰ ۝٦٩﴾ [طه: **65-69**]

واتە: ﴿ئەوسا جادووگەران وتیان: ئەی موسا؛ یان تۆ دەستبەکاربە و (دار عەسای خۆت) فڕێ بدە، یان ئێمە سەرەتا دەست پێ دەکەین و فڕێی دەدەین؟ (65) موسا وتی: نەخێر؛ ئێوە لە پێشدا دەست پێ بکەن، جا هەر دەستیان پێکرد پەت و گوریس و دارو چێوەکانیان وا دەهێنرایە بەرچاوی بەهۆی جادوویانەوە، بێگومان وەک مار بەخێرایی دەڕوات. (66) ئەوسا موسا هەستی کرد بە ترسێک لە دڵ و دەروونیدا. (67) (ئێمەش نیگامان بۆ کرد) وتمان: مەترسە و دڵنیابە چونکە بەڕاستی هەر تۆ بەرزو سەرکەتوویت. (68)﴾ [سورة طه]، ، [سورة طه، الآيات: 65-69].

وپاش خوێندنی ئەوەی باسکرا بەسەر ئاودا سێ جار دەیخواتەوە وخۆی دەشوات بە ئەوەی ماوەتەوە وبەم شێوەیە نەخۆشیەکە لادەچێت بە ویستی خوای گەورە، وئەگەر پێویستی کرد دوو جار یان زیاتر دووبارەی دەکاتەوە وئاساییە هەتاوەکو نەخۆشیەکە نامێنێت.

وهەروەها لە چارەسەرکردنەکانی سیحر -لە بەسوودترین چارەسەرەکانە- هەوڵدانە بۆ دۆزینەوەی شوێنی سیحرەکە لە زەوی وشاخ وشوێنی تر، ئەگەر شوێنەکەی دۆزرایەوە ؛ دەردەکرێت وپوچەڵ دەکرێتەوە و لەناو دەبرێت بەم شێوەیە سیحرەکە نامێنێت.

ئەوەی باسکرا بە پێی توانا ئەو ڕێکارانەیە کە بەهۆیانەوە خۆ پارێزی دەکرێت لە سیحر وچارەسەر کردنی، وخوای گەورە بەخشەری ڕێنمونی وگرتنە بەری ڕێگای ڕاستییە

بەڵام چارەسەرکردنی سیحر بە کردنی سیحرێکی تر ئەمیش بەهۆی نزیکبوونەوە لە جنۆکە دەبێت بە سەربڕین بۆ یان وجگە لەوانەی تر لە قوربانیەکان بۆیان ؛ ئەمە ڕێگەپێدراو نیە چونکە لە کردەوەی شەیتانە بەڵکو شیرکی گەورەیە.بۆیە واجبە خۆمان بپارێزین لەم شتانە، وهەروەها ڕێگەپێدراو نیە چارەسەر بکرێت بە داواکردن

له كاهين وفالّگرەوە وتەڵەكەبازەكان وبەكارهێنانی ئەوەی دەیڵێنەوە چونكە ئەوان باوەڕدار نین، ودرۆزن وفاسقن بانگەشەی زانینی غەیب دەكەن وخەڵكی چەواشە دەكەن، وپێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- هەڕەشەی داوە لە چوون بۆ لایان وداواكردن لێیان وباوەڕكردن پێیان هەروەكو چۆن پێشتر ڕوونكرایەوە لەسەرەتایناملكەكەدا(ئەوە لە كردەوەی شەیتانە)،وبە سەحیحی هاتووە كە پرسیار لە پێغەمبەری خودا -صلى الله عليه وسلم- كرا سەبارەت بە نوشرە (پوچەڵكردنەوەی سیحر بە سیحرێكی تر)، ئەویش فەرمووی: «ئەوە لە كردەوەی شەیتانە»[رواه الإمام أحمد وأبو داود بإسناد جيد]، ونوشرە بریتیە لە پوچەڵكردنەوەی سیحر لەكەسێک كە سیحری لێكراوە ، ومەبەست لە فەرمایشتەكەی : ئەو (نوشرەیەیە) كە خەڵكی جاهیلیەت دەیانكرد، ئەمیش بریتی بوو: لە داواكردن لە ساحیرێكی تر بۆئەوەی سیحرێک پوچەڵ بكاتەوە بە كردنی سیحرێكی تر.

بەڵام پوچەڵكردنەوەی بە ڕوقیە وپەناگرتنی شەرعی ودەرمانی ڕێگەپێدراو ؛ ئاساییە هەروەكو پێشتر باسكرا.وئەمە قسەی عەلامە (ئیبن ئەلقەیم) و شێخ (عبد الرحمن بن حسن)ە لە (فتح المجيد) -ڕەحمەتی خوایان لێبێت-، وهەروەها زانایانی تر هەمان ڕایان هەیە لەسەر ئەم بابەتە.

وداواكارین لە خوای گەورە كە مسوڵمانان سەركەوتوو وڕێنموێنی بكات بۆ عافیەت وسەلامەت بوون لە هەموو شەڕ وخراپەیەک وبیانپارێزێت لە دینداریاندا، وتێگەیشتوویان بكات لە ئایندا، وسەلامەت بوون لە پێچەوانەكردنی شەریعەت، وصلى الله وسلم على عبده ورسوله محمد وعلى آله وصحبه.

سیحركردنی ئافرەت لە مێردەكەی

[«مجموع فتاوى ومقالات متنوعة» إبن باز (4/ 431-432)]

له (عبد العزيز بن عبد الله بن باز)ەوه بۆ برای بەڕێزم... السلام عليكم ورحمة الله وبركاته، وپاشان:

خوای گەورە هیدایەتتان بدات نووسراوەکەتانم پێگەیشت وئەوەی تێیدایە لەوەی تووشتان بووە کاتێک ویستوتە جووت بیت لەگەڵ خێزانە نوێکەتدا، وهەروەها لە ڕۆیشتنت بۆ لای شێخێک و فەتواکەی بۆت وئەوەی خێزانی پێشووت کردویەتی لەوەی بووە هۆی ڕێگری لە جووتبوونت لەگەڵ خێزانە نوێکەت، وپرسیارکردنت سەبارەت بە حوکمی ئەم شتانە ؛ زانراوە.

و وەڵام: ئەگەر خێزانی پێشووت دانی بەم کارەدا نابێت، یان سەلمێنرا بێت کە ئەو کارەی کردووە بە بەڵگەوە ئەوا کارێکی زۆر خراپی کردووە، بەڵکو کوفر وگومڕایی کردووە؛ چونکە کارەکەی سیحری حەرامکراوە، وساحیر کافرە هەروەکو خوای گەورە -سبحانه وتعالى- دەفەرموێت:

﴿وَٱتَّبَعُواْ مَا تَتْلُواْ ٱلشَّيَٰطِينُ عَلَىٰ مُلْكِ سُلَيْمَٰنَۖ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَٰنُ وَلَٰكِنَّ ٱلشَّيَٰطِينَ كَفَرُواْ يُعَلِّمُونَ ٱلنَّاسَ ٱلسِّحْرَ وَمَآ أُنزِلَ عَلَى ٱلْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَٰرُوتَ وَمَٰرُوتَۚ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَآ إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْۖ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِۦ بَيْنَ ٱلْمَرْءِ وَزَوْجِهِۦۚ وَمَا هُم بِضَآرِّينَ بِهِۦ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ ٱللَّهِۚ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنفَعُهُمْۚ وَلَقَدْ عَلِمُواْ لَمَنِ ٱشْتَرَىٰهُ مَا لَهُۥ فِى ٱلْءَاخِرَةِ مِنْ خَلَٰقٍۚ وَلَبِئْسَ مَا شَرَوْاْ بِهِۦٓ أَنفُسَهُمْۚ لَوْ كَانُواْ يَعْلَمُونَ ١٠٢﴾ [البقرة: 102]

واته: ﴿جا جووەکان (وازیان لە کتێبی خوا . تەورات . هێناو) شوێنی ئەوە کەوتن، کە شەیتانەکان دەیانخوێندەوە دەربارەی دەسەڵات و حوکمی سولەیمان، (ئاشکرایە کە) هەرگیز سولەیمان کافر نەبووە، بەڵکو شەیتانەکان کافربوون و خەڵکیان فێری سیحرو جادوو دەکرد، هەروەها خەڵکییان فێری ئەوە دەکرد کە بۆ هاروت و ماروت دابەزی بوو (کە دوو فریشتە بوون) لە بابل (مەبەستیشیان تێگەیاندنی خەڵکی بوو لە سیحرو جادوو). ئەوانیش کەسیان فێری هیچ شتێك نەدەکرد تا پێیان نەوتایە: ئەم کارەی ئێمە بۆ تاقی کردنەوەیەو خۆت کافر مەکە (کەچی هەندێك هەر لێیان نەداو) لەو فریشتانەوە شتی وافێر دەبوون کە ژن و مێردی پێ لە یەك جوودا بکەن، (هەر چەندە) ئەو جادووگەرانە ناتوانن هیچ زیانێك بە کەس بگەیەنن، مەگەر ویستی خوای لەسەر بێت، ئەو خەڵکە سەرگەردانە هەمیشە فێری شتێك دەبن کە زیانیان لێدەداو سوودی نیە بۆیان، بێگومان دەشزانن ئەوەی کاڵای وای لێ کڕی بێت و شتی وافێر ببێت لەو دونیا هیچ بەهرەیەکی دەست ناکەوێت، (بەڕاستی) ئەو شتەی ئەوان خۆیانیان پێ فرۆشتووە و کەوتونەتە داوییەوە شتێکی زۆر ناپەسەندە ئەگەر بزانن و تێبگەن (چونکە سیحرو جادوو چەواشە کاریە و کارێکی نادروستە).﴾[سورة البقرة : 102]

،ئەم ئایەتە پیرۆزە بەڵگەیە لەسەر ئەوەی سیحر کوفرە، وساحیر کافرە، وساحیرەکان فێری ئەو شتانە دەبن کە زیانیان پێدەگەیەنێت وسوودیان پێناگەیەنێت، ولە مەبەستەکانیان بریتیە لە جیاکردەوەی ژن ومێردەکان، وهیچ بەش وپاداشتێکیان بۆ نیە لە قیامەت -یان بەهیچ شێوەیەک ڕزگاریان نابێت لە سزای خوای گەورە- ولە فەرموودەی سەحیحدا هاتووە لە پێغەمبەری خوداوە -صلى الله عليه وسلم- کە دەفەرموێت:«خۆتان بپارێزن لە حەوت تاوانە وێرانکەر و لەناوبەرەکە، ووتیان: ئەی پێغەمبەری خودا، ئەوانە چین؟ فەرمووی: شیرک

وهاوبەشدانان بۆ خوای گەورە، وسیحرکردن، وکوشتنی نەفسێک کە خوای گەورە حەرامی کردووە بکوژرێت مەگەر بە هەق ومافی خۆی نەبێت، وخواردنی ڕیبا (سوو)، خواردنی ماڵی هەتیوان، وڕاکردن لە ساحەی جیهاددا (پشتکردنە گۆڕەپانی جەنگ وڕاکردن)، وتۆمەتی زینا هەڵواسین بۆ ئافرەتە داوێن پاکە بێئاگاکان (بێ ئاگا وبەریئن لە زیناکردن)».

ئەو شێخەی دەرمانەکەی پێت داوە وادیارە کە ساحیرە وەکو ئافرەتەکە، چونکە کەسێک لە سیحر نازانێت و بەدوایدا ناگەڕێت مەگەر ساحیر بێت، وهەروەها خۆی لە فاڵگرەوە وکاهینە ناسراوەکانە کە بانگەشەی زانینی غەیب دەکەن لە زۆر شتدا، و واجبە لەسەر مسوڵمان ئاگادار بێت لێیان وباوەڕیان پێنەکات لەو شتانەی بانگەشەی بۆ دەکەن -لە زانینی غەیب- چونکە پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت:(هەرکەسێک بڕوات بۆ لای فاڵگرەوەیەک وپرسیاری شتێکی لێبکات ئەوا چل ڕۆژ نوێژی قبوڵ ناکرێت)،وهەروەها لە [مسلم]دا هاتووە، کە دەفەرموێت:(هەرکەسێک بچێت بۆ لای فاڵگرەوەیەک یان کاهینێک وباوەڕی پێبکات لەوەی دەیڵێت ئەوا کوفری کردووە بە ئەوەی دابەزیووە بۆ سەر موحەمەد).

بۆیە واجبە تەوبە بکەیت وپەشیمان بیتەوە لە ئەوەی ڕوویدا، ئەم شتانە باس بکەیت بۆ هەیئە -کۆمیسیۆن- وسەرۆکی دادگا سەبارەت بە شێخەکە وئافرەتی پێشووت ؛ بۆئەوەی دادگا وهەیئە ڕێگریان لێبکەن لە کردنی ئەم کارانە، وئەگەر تووشی شتی هاوشێوەی ئەمە بوویت پرسیار لە زانایانی شەریعەت بکە بۆئەوەی چارەسەری شەرعیت پێ بڵێن.خوای گەورە تێگەیشتن لە ئاین ودامەزراوی لەسەری وسەلامەتمیان پێ ببەخشێت لە نزیکبوونەوە لەو شتانەی پێچەوانەی ئیسلامن، ئەو سەخی وبەخشندەیە.

والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته.

حوكمی داواكردن له ساحیره‌كان وته‌ڵه‌بازه‌كان

Ibeere : Arákùnrin : ص. ع. ب[برنامج: (نور على الدرب) - «مجموع فتاوى ومقالات متنوعة» إبن باز (5/ 276-278)]

پ: برایه‌ک به‌ناوی: ص.ع.ب له‌ ڕیازه‌وه له پرسیاره‌كه‌یدا ده‌ڵێت: هه‌ندێک خه‌ڵک هه‌یه له هه‌ندێک شوێنی یه‌مه‌ن پێیان ده‌ڵێن: (سه‌یده‌كان) وئه‌وانه شتی وا ده‌كه‌ن كه پێچه‌وانه‌ی ئاینه وه‌كو ته‌ڵه‌كه‌بازی -شعوذة- وهتد، وبانگه‌شه‌ی ئه‌وه ده‌كه‌ن كه توانای شیفا به‌خشینیان هه‌یه به خه‌ڵكی له نه‌خۆشیه سه‌خته‌كان، ده‌ڵێن به‌ڵگه‌ی ڕاستگۆییان ئه‌وه‌یه خه‌نجه‌ر له خۆیان ده‌ده‌ن یان زمانیان ده‌بڕن پاشان ده‌ی گه‌ڕێننه‌وه بۆ شوێنی خۆی به‌بێ ئه‌وه‌ی هیچ زیانێک تووشیان ببێت، وئه‌وان تێیاندایه نوێژ ده‌كات وهه‌یانه نوێژ ناكات.وهه‌روه‌ها حه‌ڵاڵی ده‌كه‌ن بۆ خۆیان كه هاوسه‌رگیری بكه‌ن له‌گه‌ڵ ئافره‌تێک له كۆمه‌ڵێكی تر به‌ڵام ڕێگا ناده‌ن كچه‌كانیان كه‌سی تر جگه له خۆیان بیخوازێت، وكاتێک نزا ده‌كه‌ن بۆ نه‌خۆشیه‌كان ده‌ڵێن: (یا الله یا فلان) یه‌كێک له باو وباپیرانیان.

وله كۆندا خه‌ڵكی به‌گه‌وره سه‌یریان ده‌كردن، وده‌یانووت كه‌سانێكی ئاسایی نین ونزیكن له خوای گه‌وره، به‌ڵكو پێیان ده‌ووترا پیاوانی خوا، وئێستا خه‌ڵكی سه‌باره‌تیان دابه‌ش بوون: تێیاندایه پێچه‌وانه‌یان ده‌وه‌ستێته‌وه ئه‌مانیش گه‌نجه‌كان وهه‌ندێک له خاوه‌ن زانسته‌كانن، وهه‌یه هێشتا باوه‌ڕی پێیانه وشوێنیان ده‌كه‌وێت ئه‌وانیش به‌ته‌مه‌نه‌كان ونه‌خوێندواره‌كانن، هیوادارین به‌ڕێزتان هه‌قیقه‌ت وڕاستی ڕوون بكه‌نه‌وه له‌م بابه‌ته‌دا.

ج: ئه‌وانه وهاوشێوه‌كانیان وه‌كو سۆفیه‌كانن كه كرده‌وه‌ی خراپ وهه‌ڵسوكه‌وتی پوچه‌ڵ ده‌كه‌ن، وهه‌وره‌ها ئه‌وان له فاڵگره‌وه‌كانن كه پێغه‌مبه‌ر -صلى الله عليه وسلم- سه‌باره‌تیان ده‌فه‌رموێت:(هه‌ركه‌سێک بڕوات بۆ لای فاڵگره‌وه‌یه‌ک

وپرسیاری شتێکی لێبکات ئەوا چل ڕۆژ نوێژی قبوڵ ناکرێت)،وئەمیش بەهۆی ئەوەی بانگەشەی زانینی غەیب دەکەن، وخزمەتی جنۆکەکان دەکەن، ودەیانپەرستن، وخەڵکی چەواشە دەکەن بە کردەوەی سیحری جیاواز کە خوای گەورە سەبارەتی دەفەرموێت لە چیرۆکی موسا وفیرعەون:

﴿قَالَ أَلۡقُواْۖ فَلَمَّآ أَلۡقَوۡاْ سَحَرُوٓاْ أَعۡيُنَ ٱلنَّاسِ وَٱسۡتَرۡهَبُوهُمۡ وَجَآءُو بِسِحۡرٍ عَظِيمٖ ١١٦﴾

[الأعراف: 116]

واتە: ﴿موسا وتی: دە ئێوە دەست بەکاربن و دایبەزێنن، جا کاتێک دایانبەزاند، جادوویان لە چاوی خەڵکی کردو ویستیان بیانترسێن و جادوویەکی زۆر گەورەیان پێش هێناو بەرپاکرد﴾[سورة الأعراف: 116]،

بۆیە نابێت کەس بچێت بۆ لایان وداوای شتێکیان لێبکات بەهۆی ئەم فەرموودەیە، وهەروەها بەهۆی ئەوەی کە -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت:(هەرکەسێک بچێت بۆ لای کاهینێک -ئەوەی بانگەشەی زانینی غەیب دەکات- وباوەڕی پێبکات لەوەی دەیڵێت ئەوا کوفری کردووە بە ئەوەی دابەزیووە بۆ سەر موحەمەد)،ولە گێڕانەوەیەکی تردا:(هەرکەسێک بچێت بۆ لای فاڵگرەوەیەک یان کاهینێک وباوەڕی پێبکات لەوەی دەیڵێت ئەوا کوفری کردووە بە ئەوەی دابەزیووە بۆ سەر موحەمەد).

وسەبارەت بە پاڕانەوەیان لە جگە لە اللە و داوای بەهاناوە هاتنیان لە جگە لە اللە، یان بانگەشە کردنیان بەوەی باوباپیران وپێشینانیان گەردوون بەڕێوە دەبەن، یان شیفای نەخۆش دەدەن، یان وەڵامی نزاکان دەدەنەوە ئەگەرچیش مردوون وئامادە نین ؛ ئەمانە هەمووی کوفرن بە خوای گەورە -عز وجل- ولە شیرکی گەورەیە،واجبە نکۆڵیان لێبکرێت وکەس نەچێت بۆ لایان وداوای هیچ شتێکیان لێ نەکەن وباوەڕیان

پێنەکەن، چونکە ئەوان لەم کردەوانەدا کردەوەی فاڵگرەوە وکاهینەکان دەکەن، وهەروەها کردەوەی موشریکەکان دەکەن لە پاڕانەوەیان لە جگە لە الله و داوای بەهاناوە هاتن لە جگە لە الله وداوای یارمەتی لە جگە لە الله دەکەن لە جنۆکەکان ومردووەکان وئەوانەی خۆیان دەدەنە پاڵیان کە بانگەشەی ئەوە دەکەن باوباپیران وپێشینی ئەوانن یان خەڵکانێکی تر کە دەڵێن خاوەن ویلایەت وکەرامەتن، بۆیە هەموو ئەم کردەوانە لە کاری تەڵەکەباز وکاهین وفاڵگرەوەکانە هەمووی پوچەڵە ونکۆڵی لێکراوە لە شەریعەتی پاکدا.

بەڵام ئەوەی دەیکەن لە هەڵسوکەوتی نامۆ وەکو خەنجەر وشمشێر لە خۆدانیان یان بڕینی زمانیان هەموو ئەمانە چەواشە کردنی خەڵکیە، ولە سیحرکردنی حەرامکراوە کە دەق زۆر هاتووە لە قورئان وسونەتدا سەبارەت بە حەرامکردنی وئاگادارکردنەوە لێی هەروەکو پێشووتر باسکرا، بۆیە پێویستە کەسی ژیر هەڵنەخەڵەتێت بە ئەوانە، وئەم کارانە هاوشێوەی ئەوەیە کە خوای گەورە سەبارەت بە ساحیرەکانی فیرعەون دەفەرموێت:

﴿قَالَ بَلۡ أَلۡقُواْۖ فَإِذَا حِبَالُهُمۡ وَعِصِيُّهُمۡ يُخَيَّلُ إِلَيۡهِ مِن سِحۡرِهِمۡ أَنَّهَا تَسۡعَىٰ٦٦﴾ [طه: 66]

واتە: ﴿وا دەهێنرایە بەرچاوی بەهۆی جادوویانەوە کە وەکو مار بەخێرایی دەڕوات﴾[سورة طه: 66]

،ئەوان ئەم کارە پوچەڵانە پێکەوە دەکەن: سیحر وتەڵەکەبازی -شعوذة- وفاڵگرتنەوە وشیرکی گەورە وداوای یارمەتی و بەهاناوە هاتن لە جگە لە الله دەکەن وبانگەشەی زانینی غەیب وهەڵسوکەوت بە گەردوون دەکەن، ئەم جۆرە جیاوازە زۆرانە لە شیرکی گەورە وکوفری ئاشکرا وکاری تەڵەکەبازی وبانگەشەی زانینی غەیب ؛ خوای گەورە -عز وجل- هەمووی حەرام کردووە وئەوەی بەتەنها غەیب دەزانێت بەڕەهایی الله یە -سبحانە وتعالى-، هەروەکو خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿قُل لَّا يَعۡلَمُ مَن فِي ٱلسَّمَٰوَٰتِ وَٱلۡأَرۡضِ ٱلۡغَيۡبَ إِلَّا ٱللَّهُۚ وَمَا يَشۡعُرُونَ أَيَّانَ يُبۡعَثُونَ٦٥﴾

[النمل: 65]

واته: ﴿(ئەی پێغەمبەری (صلى الله عليه وسلم) پێیان) بڵێ: جگە لە خوا هەرچی لە ئاسمانەکان و زەویدا هەیە هیچیان ئاگادارینین لە پەنهان و شاراوەکان﴾[سورة النمل: 65]،

واجبە لەسەر هەموو مسوڵمانێک کە حاڵی ئەوانە دەزانێت ؛ نکوڵیان لێبکات وهەڵسوکەوتە چەوتەکانیان بۆ خەڵکی ڕوون بکاتەوەو وهەواڵیان سەبارەت بدات لەلای کاربەدەستەکان ئەگەر لە وڵاتێکی ئیسلامی بوو بۆئەوەی سزایان بدەن بەو شێوەیەی شایستەن لە شەریعەتدا بۆئەوەی شەڕیان دوور بخرێتەوە ومسوڵمانان پارێزراو بن لە پوچەڵی وچەواشەکاریان.

خوای گەورە سەرکەوتوومان بکات.

چارەسەر لەلای پزیشکی خۆماڵی کە جنۆکە بەکاردەهێنێت بۆ چارەسەر کردن

[«مجموع فتاوى ومقالات متنوعة» ابن باز (5/ 418-420)]

پ: کۆمەڵێک هەن بە پزیشکی خۆماڵی -شەعبی- خەڵکی چارەسەر دەکەن بەپێی بانگەشەیان وکاتێک چووم بۆ لای یەکێکیان ووتی: ناوت بنووسە وناوی دایکت بنووسە پاشان بەیانی بگەڕێوە بۆ لامان، وکاتێک یەکێک دەچێت بۆ لایان، دەڵێن: تۆ تووشی ئەوە وئەوە بوویت، وچارەسەرت ئەوە وئەوەیە.. ویەکێکیان دەڵێت: کە قورئان بەکاردێنێت لە چارەسەرکردندا، ئایا ڕاتان چیە سەبارەت بەم کەسانە؟ وحوکمی چوون بۆ لایان چیە؟ س.غ.غ لە شاری حائیلەوە.

ج: ئەوەی ئەم کارە دەکات بەڵگەی ئەوەیە کە جنۆکە بەکاردێنێت وبانگەشەی زانینی غەیب دەکات، بۆیە دروست نیە چوون بۆ لایان، وهەروەها نابێت بچن بۆ لایان وپرسیاریان لێبکەن؛ چونکە پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- سەبارەت بەم جۆرە کەسانە دەفەرموێت:(هەرکەسێک بڕوات بۆ لای فاڵگرەوەیەک وپرسیاری شتێکی لێبکات ئەوا چل ڕۆژ نوێژی قبوڵ ناکرێت)،[روه مسلم].

وهەروەها لە فەرموودەی تردا هاتووە کە نەهی کردووە لە چوون بۆ لای کاهینەکان وفاڵگرەوەکان وساحیرەکان ونەهی کردووە لە داواکردنی شتێک لێیان وباوەڕ پێکردنیان، وفەرمووی:(هەرکەسێک بچێت بۆ لای کاهینێک وباوەڕی پێبکات لەوەی دەیڵێت ئەوا کوفری کردووە بە ئەوەی دابەزیووە بۆ سەر موحەمەد).وهەرکەسێک بانگەشەی زانینی غەیب بکات بە بەرد فڕێدان یان بەکارهێنانی گوێچکە ماسی یان هێڵ کێشان لەسەر زەوی یان پرسیارکردن لە نەخۆش سەبارەت بەناوی دایکی یان ناوی کەسە نزیکەکانی هەموو ئەمانە بەڵگەیە لەسەر ئەوەی ئەو کەسەی فاڵگرەوە وکاهینە کە پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- نەهی کردووە لە چوون بۆ لایان ونەهی کردووە لە داواکردنی شتێک لێیان.

واجبە مسوڵمان ئاگادار بێت لێیان وداوای هیچ شتێکیان لێنەکات لە چارەسەر وشتی تر ئەگەرچیش بانگەشەی ئەوە بکەن کە بە قورئان چارەسەر دەکەن، چونکە لە خووی بانگەشەکەرانی پوچەڵ ئەوەیە چەواشەکاری دەکەن وخەڵکی هەڵدەخەڵەتێنن بۆیە نابێت باوەڕیان پێبکرێت لەو شتانەی دەیڵێن، و واجبە لەسەر ئەوەی شتێک سەبارەتیان دەزانێت هەواڵیان لەسەر بدات لەلای کاربەدەستان لە دادوەر وفەرمانڕەوا وناوەندەکانی تر لە هەموو شارێک بۆئەوەی بە حوکمی خوای گەورە بڕیاریان لەسەر بدرێت، و بۆئەوەی مسوڵمانان پارێزراو بن لە شەڕ وزیان وخراپەیان ولە خواردنی پارەی خەڵکی بەناهەقەوە.

وخوای گەورە یارمەتیدەرمان بێت، ولا حول ولا قوة إلا الله.

دەرمانی شەرعی بۆ چارەسەری سیحر

[برنامج: نور على الدرب الشريط: 53 - «مجموع فتاوى ومقالات متنوعة» ابن باز (6/ 288-290)]

پ: گوێم لە یەکێک لە زانایان بوو دەیووت: هەرکەسێک پێی وابێت کە سیحری لێکراوە ؛ ئەوا با حەوت گەڵای کنار ببات وپاشان لە سەتڵێک ئاو دای بنێت وئەم دوو سورەتەی بەسەردا بخوێنێت:سورەتەکانی (الفلق والناس) ؛ [المعوذات:ئەلموعەویزات]،وئایەتی کورسی وسورەتی -الکافرون-:

﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ * ﴾

بڵێ: ئەی بێباوەڕەکان -ئەی کافرەکان-﴾

وخوای گەورە دەفەرموێت:

﴿وَمَا أُنزِلَ عَلَى الْمَلَكَيْنِ بِبَابِلَ هَارُوتَ وَمَارُوتَ﴾

واتە: ﴿هەروەها مەردومیان فێری ئەوە دەکرد کە بۆ هاروت و ماروت دابەزی بوو (کە دوو فریشتە بوون) لە بابل (مەبەستیشیان تێگەیاندنی خەڵکی بوو لە سیحرو جادوو)﴾[سورة البقرة: 102]

وسورەتی (الفاتحة) ؛ ئایا ئەمە ڕاست ودروستە؟ وچی بکات ئەوکەسەی پێی وایە سیحری لێکراوە؟ وەڵاممان بدەنەوە ؛ خوای گەورە پاداشتان بداتەوە.

﴿وَٱتَّبَعُواْ مَا تَتۡلُواْ ٱلشَّيَٰطِينُ عَلَىٰ مُلۡكِ سُلَيۡمَٰنَۖ وَمَا كَفَرَ سُلَيۡمَٰنُ وَلَٰكِنَّ ٱلشَّيَٰطِينَ كَفَرُواْ يُعَلِّمُونَ ٱلنَّاسَ ٱلسِّحۡرَ وَمَآ أُنزِلَ عَلَى ٱلۡمَلَكَيۡنِ بِبَابِلَ هَٰرُوتَ

وَمَـٰرُوتَۚ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنۡ أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَآ إِنَّمَا نَحۡنُ فِتۡنَةٞ فَلَا تَكۡفُرۡۖ فَيَتَعَلَّمُونَ مِنۡهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِۦ بَيۡنَ ٱلۡمَرۡءِ وَزَوۡجِهِۦۚ وَمَا هُم بِضَآرِّينَ بِهِۦ مِنۡ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذۡنِ ٱللَّهِۚ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمۡ وَلَا يَنفَعُهُمۡۚ وَلَقَدۡ عَلِمُواْ لَمَنِ ٱشۡتَرَىٰهُ مَا لَهُۥ فِي ٱلۡأٓخِرَةِ مِنۡ خَلَٰقٖۚ وَلَبِئۡسَ مَا شَرَوۡاْ بِهِۦٓ أَنفُسَهُمۡۚ لَوۡ كَانُواْ يَعۡلَمُونَ﴿١٠٢﴾﴾ [البقرة: 102]

واته: ﴿جا جووەکان (وازیان لە کتێبی خوا . تەورات . هێناو) شوێنی ئەوە کەوتن، کە شەیتانەکان دەیانخوێندەوە دەربارەی دەسەڵات و حکومەتی سولەیمان، (ئاشکرایە کە) هەرگیز سولەیمان کافر نەبووە، بەڵکو شەیتانەکان کافربوون و خەڵکیان فێری سیحرو جادوو دەکرد، هەروەها مەردومیان فێری ئەوە دەکرد کە بۆ هاروت و ماروت دابەزی بوو (کە دوو فریشتە بوون) لە بابل (مەبەستیشیان تێگەیاندنی خەڵکی بوو لە سیحرو جادوو). ئەوانیش کەسیان فێری هیچ شتێك نەدەکرد تا پێیان نەوتایە: ئەم کارەی ئێمە بۆ تاقی کردنەوەیەو خۆت کافر مەکە﴾

.سیحر کاریگەری هەیە بەڵام بە ئیزنی خوای گەورە ئزنی گەردوونی وقەدەریە ؛ هەرشتێک لە بووندا بە قەزا وقەدەری خوای گەورەیە -سبحانە وتعالی-، بەڵام سیحر چارەسەر ودەرمانی هەیە، وپێغەمبەر -صلی اللە علیە وسلم- تووشی سیحر بوو بەڵام خوای گەورە شیفای پێبەخشی ورزگاری کرد لە شەڕ وزیانی، وئەوەی ساحیرەکە کردی دۆزرایەوە وبردرا وپوچەڵکرایەوە وئەو چارەسەری بۆ هات -صلی اللە علیە وسلم-،بەم شێوەیە ئەگەر ئەوەی ساحیرەکە کردبووی دەدۆزرێتەوە لە پەت ومزمار وشتی تر ؛ ئەوا پوچەڵ دەکرێتەوە و لەناودەبرێت چونکە ساحیرەکان فووی پیس دەکەن بەسەر گرێکاندا بۆ مەبەستە بۆگەنەکانیان لەوەیە ئەوەی ویستیان جێبەجێ ببێت بە ئیزنی خوای گەورە یان لەوەیە پوچەڵ بێتەوە، پەروەردگارمان لەسەر کردنی هەموو شتێک تواناداره -سبحانە وتعالی-،وجاری وا هەیە سیحر چارەسەر دەکرێت

به خوێندنەوەی نزا وئایەتەکانی قورئان ؛ ئەگەر نەخۆشە سیحرلێکراوەکە خۆی بیخوێنێتەوە ئەگەر ئەقڵی سەلامەت بێت،یان یەکێکی تر بەسەریدا دەخوێنێتەوە بۆیە نەفث دەکات -نەفث: فووی دەمە بەڵام کەمێک تەڕی سەر زمانی لەگەڵدایە و وەکو تف نیە- بەسەر سینگی یان هەر ئەندامێکی تری، ئەم ئایەت وسورەتانەی بەسەردا دەخوێنێتەوە:(الفاتحة)، و(ئایەتی کورسی)، سورەتەکانی (الإخلاص والفلق والناس)، وئایەتەکانی سیحر کە زانراون لە سورەتی (الأعراف) وسورەتی (یونس) وسورەتی (طه)، لە سورەتی (الأعراف) ئەم ئایەتانەیە کە خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿۞ وَأَوۡحَيۡنَآ إِلَىٰ مُوسَىٰٓ أَنۡ أَلۡقِ عَصَاكَۖ فَإِذَا هِيَ تَلۡقَفُ مَا يَأۡفِكُونَ ١١٧ فَوَقَعَ ٱلۡحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُواْ يَعۡمَلُونَ١١٨ فَغُلِبُواْ هُنَالِكَ وَٱنقَلَبُواْ صَٰغِرِينَ١١٩﴾ [الأعراف: 117-119]

واتە: ﴿ئێمەش نیگامان نارد بۆ موسا کە دارعەساکەت فڕێ بدە، جا دەستبەجێ (هەر کە فڕێیدا) ئەو فڕو فێڵەی کە دەیانکرد هەمووی هەڵوەشایەوە. (117) ئەوسا ئیتر حەق چەسپاو دەرکەوت و پووچەڵیش بووەوە ئەوەی ئەوان دەیانکرد. (118) ئیتر لەو گۆڕەپانەدا (فیرعەون و دارودەستەکەی) شکستیان پێهێنراو بەسەر شۆڕیی و شەرمەزاری گەڕانەوە. (119)﴾

وله سورەتی (یونس) خوای گەورە -سبحانه وتعالی- دەفەرموێت:

﴿وَقَالَ فِرۡعَوۡنُ ٱئۡتُونِي بِكُلِّ سَٰحِرٍ عَلِيمٍ٧٩ فَلَمَّا جَآءَ ٱلسَّحَرَةُ قَالَ لَهُم مُّوسَىٰٓ أَلۡقُواْ مَآ أَنتُم مُّلۡقُونَ٨٠ فَلَمَّآ أَلۡقَوۡاْ قَالَ مُوسَىٰ مَا جِئۡتُم بِهِ ٱلسِّحۡرُۖ إِنَّ ٱللَّهَ سَيُبۡطِلُهُۥٓ إِنَّ ٱللَّهَ لَا يُصۡلِحُ عَمَلَ ٱلۡمُفۡسِدِينَ٨١ وَيُحِقُّ ٱللَّهُ ٱلۡحَقَّ بِكَلِمَٰتِهِۦ وَلَوۡ كَرِهَ ٱلۡمُجۡرِمُونَ٨٢﴾

[یونس: 79-82]

واتە: ﴿(ئینجا فیرعەون فەرمانیدا) وتی: ئادەی هەرچی جادووگەری زاناو شارەزا هەیە بهێنن و بۆم کۆبکەنەوە. (79) جا کاتێک جادووگەران هاتن و (بڕیاردرا جادووگەریی خۆیان بنوێنن و موعجیزەی موسا بەتاڵ بکەنەوە) موسا پێی وتن: دەی چیتان هەیە فڕێی بدەن و بیخەنە ڕوو!! (80) ئەوسا (جادووگەران، جادووی خۆیان نواند) موسا وتی: هەرچی کردووتانە و نیشانی ئەو خەڵکەتانداوەهەمووی جادووە و هیچی تر، بێگومان خوا دوای تاوێکی تر پووچی دەکاتەوە، بەڕاستی خوا کردەوەی ئەوانەی کە تۆوی خراپە دەچێنن چاک و سەرکەوتوو ناکات. (81) بەڵکو خوا حەق و ڕاستی دەچەسپێنێت بەفەرمان و ویستەکانی خۆی ئەگەر چی تاوانکارو تاوانباران پێیان ناخۆش بێت. (82)﴾[سورة یونس: 79-82]

،وله سورەتی (طه) ؛ خوای گەورە -سبحانه وتعالی- دەفەرموێت:

﴿قَالُواْ يَٰمُوسَىٰٓ إِمَّآ أَن تُلۡقِيَ وَإِمَّآ أَن نَّكُونَ أَوَّلَ مَنۡ أَلۡقَىٰ ٦٥ قَالَ بَلۡ أَلۡقُواْۖ فَإِذَا حِبَالُهُمۡ وَعِصِيُّهُمۡ يُخَيَّلُ إِلَيۡهِ مِن سِحۡرِهِمۡ أَنَّهَا تَسۡعَىٰ ٦٦ فَأَوۡجَسَ فِي نَفۡسِهِۦ خِيفَةٗ مُّوسَىٰ ٦٧ قُلۡنَا لَا تَخَفۡ إِنَّكَ أَنتَ ٱلۡأَعۡلَىٰ ٦٨ وَأَلۡقِ مَا فِي يَمِينِكَ تَلۡقَفۡ مَا صَنَعُوٓاْۖ إِنَّمَا صَنَعُواْ كَيۡدُ سَٰحِرٖۖ وَلَا يُفۡلِحُ ٱلسَّاحِرُ حَيۡثُ أَتَىٰ ٦٩﴾ [طه: 65-69]

واتە: ﴿ئەوسا جادووگەران وتیان: ئەی موسا؛ یان تۆ دەستبەکاربە و (دار عەسای خۆت) فڕێ بدە، یان ئێمە سەرەتا دەست پێ دەکەین و فڕێی دەدەین؟ (65) موسا وتی: نەخێر؛ ئێوە لە پێشدا دەست پێ بکەن، جا هەر دەستیان پێکرد پەت و گوریس و دارو چێوەکانیان وا دەهێنرایە بەرچاوی بەهۆی جادوویانەوە، بێگومان وەک مار بەخێرایی دەڕوات. (66) ئەوسا موسا هەستی کرد بە ترسێک لە دڵ و دەروونیدا.

(67) (ئێمەش نیگامان بۆ کرد) وتمان: مەترسە و دڵنیابە چونکە بەڕاستی هەر تۆ بەرزو سەرکەتوویت. (68)﴾[سورة طه: 65،69]

وهەروەها سورەتەکانی (الکافرون والإخلاص والفلق والناس) دەخوێنێت:﴿قل یا أیها الکافرون﴾ ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ * (ئەی موحەممەد ﷺ) بڵێ: ئەی بێباوەڕەکان -ئەی کافرەکان-﴾، هەتاوەکو کۆتایی سورەتەکە،وسورة: ﴿قل هو الله أحد﴾، ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ * (ئەی پێغەمبەر ﷺ) بڵێ: هەر ئەو (الله) یە خوای تاک وتەنها یە﴾، هەتاوەکو کۆتایی سورەتەکە،و﴿قل أعوذ برب الفلق﴾، و﴿قل أعوذ برب الفلق﴾ واتە: ﴿(ئەی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) ئەی ئیماندار) بڵێ: پەنا دەگرم بەو پەروەردگارەی کە بەرەبەیان پێش دەهێنێت﴾،هەتاوەکو کۆتایی سورەتەکە،و﴿قل أعوذ برب الناس﴾، و﴿قل أعوذ برب الناس﴾ واتە: ﴿(ئەی پێغەمبەر (صلی الله علیه وسلم) ئەی ئیماندار) بڵێ: پەنا دەگرم بە پەروەردگاری خەڵکی﴾، هەتاوەکو کۆتایی سورەتەکە،وباشتر وایە سورەتەکانی (الإخلاص والفلق والناس) سێ جار بخوێنێتپاشان نزای شیفای بۆ دەکات: (اللهم رب الناس أذهب البأس وأشف أنت الشافي لا شفاء إلا شفاؤك شفاءً لا یغادر سقماً) (واتە: خودایە، پەروەردگاری خەڵکی، ئەم نارِەحەتیە لاببە؛ شیفا بنێرە تەنها تۆ شیفا بەخشیت -الشافي-یت، شیفایەک هیچ نەخۆشیەک نەهێڵێت) ؛ سێ جار ئەمە دووبارە دەکاتەوە،وبەم شێوەیە ڕوقیەی بەسەردا دەخوێنێت: (بسم الله أرقیك من کل شيء یؤذیك ومن شر کل نفس أو عین حاسد الله یشفیك بسم الله أرقیك) واتە: بەناوی خودا ڕوقیەت بەسەردا دەخوێنم ، لە هەموو شتێک کە ئازارت دەدات، ولە شەڕی هەموو نەفس وچاوێک کە حەسوودیت پێ ببات، خودا شیفات بۆ بنێرێت، بەناوی خودا ڕوقیەت بەسەردا دەخوێنم) ؛ وسێ جار دەی خوێنێت ونزای شیفا وسەلامەتی بۆ دەکات،وئەگەر لە ڕوقیەکەدا بڵێت: (أعیذك بکلمات الله التامات من شر ما خلق) واتە: پەنات دەگرم

به وشەکانی خوای گەورە -قورئان- کە بێ کەموکوڕی وعەیبە لە هەموو شەڕێک کە دروستی کردووە)؛ وئەگەر ئەمە سێ جار بخوێنێت شتێکی چاکە.

هەموو ئەمانە لە چارەسەری بەسوودن وئەگەر ئەم ڕوقیە ونزایانە بخوێنێت لەسەر ئاوێک پاشان سیحرلێکراو بیخواتەوە وخۆی پێ بشوات هەموو ئەمانە لە هۆکاری شیفا وعافیەت وچارەسەرن بە ئیزنی خوای گەورە، وئەگەر گەڵای کناری کوتراو تێکەڵ بە ئاوەکە بکات ئەوا ئەمیش لە هۆکاری شیفایە،وئەمە زۆر تاقیکراوەتەوە وخوای گەورە کردوویەتی بەهۆکاری سوودگەیاندن، ولەگەڵ زۆر کەس ئەمەمان بەکارهێناوە ؛ سوودیان پێگەیشتووە بە ئیزنی خوای گەورە، ئەمە دەرمانێکی بەسوودە بۆ سیحرلێکراوەکان، وئەم دەرمانە چارەسەرە بۆئەوەی بەستراوەتەوە لە جووتبوون لەگەڵ خێزانەکەی، چونکە هەندێک کەس دەبەسترێتەوە وناتوانێت جووت بێت لەگەڵ خێزانەکەی؛ ئەگەر ئەم روقیە ونزایە بەکاربهێنێت ئەوا سوودی بۆی دەبێت بەئیزنی خوای گەورە، ئەگەر خۆی بەسەر خۆیدا بیخوێنێت یان یەکێکی تر بەسەریدا بیخوێنێت یان بە سەر ئاودا بخوێندرێت پاشان بیخواتەوە و خۆی پێبشوات، هەموو ئەمانە بەئیزنی خوای گەورە سوودی هەیە بۆ ئەوەی سیحری لێکراوە وبەستراوەتەوە لە جووتبوون لەگەڵ خێزانەکەی،وئەمانە لە هۆکارەکانی چارەسەرن وخوای گەورە -سبحانە وتعالی- شیفا بەخشە -الشافي-یە وتەنها ئەو لە سەر کردنی هەموو شتێک توانادارە، هەموو شتێکە لە نەخۆشی وچارەسەر بەدەستی ئەوە، وهەموو شتێک بە قەزا وقەدەری ئەوە -سبحانە وتعالی-،وبە سەحیحی هاتووە لە پێغەمبەری خوداوە -صلی اللە علیە وسلم- کە فەرموویەتی:(خوای گەورە هەر نەخۆشیەکی دابەزاندبێت، ئەوا چارەسەرێکی بۆ دابەزاندووە، زانیویەتی سەبارەتی ئەو کەسەی سەبارەتی زانستی هەیە، ونەیزانیوە سەبارەتی ئەو کەسەی لێی نازانێت).

وئەمیش فەزڵی خوای گەورەیە -سبحانە وتعالى-، وخوای گەورە سەرخەر وهیدایەتدەرە بۆ ڕێبازی ڕاست.

ڕوونکردنەوەی هەقیقەتی چوونی جنۆکە بۆ نێو لاشەی مرۆڤ و ڕەتدانەوەی ئەوانەی نکۆڵی لەمە دەکەن

[«مجموع فتاوى ومقالات متنوعة» ابن باز (3/ 299-308)]

الحمد لله والصلاة والسلام على رسول الله وعلى آله وأصحابه ومن اهتدى بهداه.

هەندێک ڕۆژنامەی ناوخۆیی ورۆژنامەی تر لە شەعبانی ساڵی 1407 ك هەندێک وتاری کورت ودرێژیان بڵاو کردەوە سەبارەت بەوەی ڕوویدا لە مسوڵمانبوونی هەندێک جنۆکە -کە چووبونە نێو لاشەی مسوڵمانانەوە لە ڕیاز- لە لای من، پاش ئەوەی لەلای برامان عبد الله ئیبن مشرف ئەلعومەری لە ڕیاز مسوڵمان بوونی خۆیان ڕاگەیاند دوای ئەوەی شێخی ناوبراو ڕوقیەی خوێند بەسەر نەخۆشەکە وقسەی کرد لەگەڵ جنۆکەکە ویادی خستەوە کە خوای لەبیربێت وئامۆژگاری کرد وپێی ووت کە ستەمکردن حەرامە وتاوانێکی گەورەیە، وبانگەوازی کرد بۆ مسوڵمان بوون وپێی ووت کە ئەو جنۆکەیەکی کافر وبوزیە، وبانگەوازی کرد بۆ ئەوەی دەربچێت لەلاشەی وجنۆکەکە قەناعەتی کرد بە بانگەوازەکە ومسوڵمان بوونی خۆی ڕاگەیاند لەلای عبداللە، پاشان عبداللە داوای لە کەسوکاری ئافرەتەکە کرد کە بیهێنن وئامادە بن بۆئەوەی گوێمان لە مسوڵمانبوونی جنۆکەکە بێت، ئامادە بوون وپرسیارم لێکرد سەبارەت بە هۆکارەکانی مسوڵمان بوونی ئەویش هۆکارەکانی ووت وبە زمانی ئافرەتەکە قسەی کرد بەڵام قسەی پیاو بوو نەک ئافرەت، ئەو لەسەر کورسیەکەی تەنیشتم دانیشتبوو وبرا وخوشکێکی وعبداللە ئیبن موشرف وهەندێک شێخ شاهێدی لەسەر ئەم ڕووداوە دەدەن وگوێیان لە قسەی جنۆکەکە بوو.و بەئاشکرایی مسوڵمان بوونی خۆی ڕایگەیاند وڕاگەیاند ئەو هیندیە وئاینی بوزیە، بۆیە ئامۆژگاریم

کرد بە تەقوای خوای گەورە، ودەربچێت لە لاشەی ئەم ئافرەتە ودوور بکەوێتەوە لە ستەملێکردنی، ئەویش وەڵامی دایەوە و ووتی: من قەناعەتم بە قسەکانت هەیە، و وەسیەتم کرد بەوەی بانگەوازی گەلەکەی بکات بۆ ئیسلام پاش ئەوەی خوای گەورە هیدایەتی دا، ئەویش پەیمانی خێری دا ودەرچوو لەلاشەی ئافرەتەکە ودوایین قسە کە ووتی: السلام علیکم، پاشان ئافرەتەکە بەزمانی ئاسایی خۆی قسەی کرد هەستم کرد باش وئارام بووەتەوە لەو نارەحەتیەی تووشی ببوو.پاشان گەڕایەوە بۆ لام پاش مانگێک یان زیاتر لەگەڵ برا وخاڵۆ وخوشکێکی و ووتی کە ئەو لە خێر وعافیەتدایە وجارێکی تر تووشی نەبووە والحمد لله، وپرسیارم لێیکرد سەبارەت بە حاڵەتی کاتێک لەنێو لاشەیدا بوو ئەویش ووتی بیرکردنەوەی زۆر خراپی بۆ دەهات کە پێچەوانەی شەرعە وهەستی بەلادان دەکرد بۆ ئاینی بوزیەت وسەیرکردنی کتێبەکانی.پاشان کە خوای گەورە شیفای پێبەخشی ئەم بیرکردنەوانەی نەمان وگەڕایەوە بۆ حاڵی یەکەمی کە دوور بوو لەم بیرکردنەوە چەوتانە.

وپێم گەیشتووە کە شێخ عەلی تەنتاوی نکۆڵی لەم بابەتە دەکات،وباسی ئەوە دەکات کە ئەمە درۆیە وچەواشەکاریە ولەوەیە تۆمارکراوێکی دەنگی بێت لەگەڵ ئافرەتەکە وئافرەتەکە خۆی ئەم قسانەی نەکردووە، وداوای ئەو شریتەم کرد کە قسەکانی تێدا وتووە بۆیە زانیم ئەمە ڕای ئەوە، وزۆر پێم سەیرە کە پێی وایە ئەمە تۆمارکراوە ئەگەرچیش من زۆر پرسیارم لە جنۆکەکە دەکرد و ئەویش وەڵامی دەدایەوە، وئەمە ناشیرینترین هەڵەیە ورێگەدانە بە پوچەڵێتی، وهەروەها بانگەشەی ئەوە دەکات کە مسوڵمان بوونی جنۆکە لەسەر دەستی مرۆڤ پێچەوانەی ئەم ئایەتە کە خوای گەورە لە چیرۆکی پێغەمبەر سولەیمان دەفەرموێت:

﴿... وَهَبْ لِي مُلْكًا لَّا يَنبَغِي لِأَحَدٍ مِّن بَعْدِي ...﴾[ص: **35**]

واته: ﴿و دەسەڵاتێکم پێببەخشە کە دەست نەدات بۆ کەسی تر لە دوای خۆم﴾[سورة ص : 35]

،وبێگومان ئەمە هەڵەیە لە ئەوەوە ؛ خوای گەورە هیدایەتی بدات، وتێگەیشتنێکی پوچەڵە؛ هیچ شتێک نەهاتووە لە ئیسلامدا کە مسوڵمان بوونی جنۆکە لەسەر دەستی مرۆڤ پێچەوانەی بانگەوازی پێغەمبەر سولەیمان بێت، کۆمەڵێکی زۆر لە جنۆکە لەسەر دەستی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- مسوڵمان بوون.

وخوای گەورە ئەمەی ڕوونکردووەتەوە لەسورەتەکانی (الأحقاف والجن)، وهەروەها لە هەردوو سەحیحدا هاتووە لە ئەبی هورەیرەوە -ڕەزای خوای لێبێت- کە پێغەمبەر -صلى الله عليه

وسلم- دەفەرموێت:(شەیتان هاتە پێشم و هەوڵیدا نوێژەکەم ببڕێت، بەڵام خوای گەورە زاڵی کردم بەسەریدا وگرتم، بیرم لەوە کردەوە بیبەستمەوە بە یەکێک لە ستوونەکانی مزگەوت هەتاوەکو بەیانی بیبینن، پاشان قسەکەی پێغەمبەر سولەیمانم بیرکەوتەوە -عليه السلام- کە دەڵێت:

﴿... وَهَبْ لِي مُلْكًا لَّا يَنبَغِي لِأَحَدٍ مِّن بَعْدِي ...﴾[ص: 35]

واتە: ﴿و دەسەڵاتێکم پێببەخشە کە دەست نەدات بۆ کەسی تر لە دوای خۆم﴾[سورة ص : 35]

بۆیە خوای گەورە شەیتانی دوورخستەوە -بەسەرشۆڕی-).ئەمە گێڕانەوەی (البخاري)یە ولە گێڕانەوەی (مسلم)دا هاتووە: (عفریتێک لە جنۆکەکان بەدەورمدا سوڕی دەخواردەوە بۆئەوەی نوێژەکەم پێببڕێت وخوای گەورە زاڵی کردم بەسەریدا وگرتم، بیرم لەوە کردەوە بیبەستمەوە بە یەکێک لە ستوونەکانی مزگەوت هەتاوەکو بەیانی هەمووتان بیبینن، پاشان قسەکەی سولەیمانی برام بیرکەوتەوە -عليه السلام-

که فەرموویەتی:﴿رب اغفر لي وهب لي ملكاً لا ينبغي لأحد من بعدي﴾ ﴿وهب لي ملكاً لا ينبغي لأحد من بعدي﴾ واته: ﴿و دەسەڵاتێکم پێببەخشە کە دەست نەدات بۆ کەسی تر لە دوای خۆم﴾،[سورة ص : 35]؛ بۆیە خوای گەورە شەیتانی دوورخستەوە -بەسەرشۆڕی-).و[النسائي] دەیگێڕێتەوە لەسەر مەرجی [البخاري] لە عائیشەوە کە پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- شەیتان هات بۆ لای ئەویش گرتی وخەریک بوو بیخنکێنێت، پێغەمبەری خودا -صلى الله عليه وسلم- فەرمووی:(هەتاوەکو هەستم کرد بە ساردی زمانی لەسەر دەستم، وئەگەر نزاکەی سولەیمان نەبوایە ئەوا دەمبەستەوە بۆئەوەی بەیانی خەڵکی ببینن)،و[أحمد وأبو داود] لە فەرموودەی ئەبی سەعید دەیگێڕنەوە کە دەفەرموێت:(بەدەستم گرتم خەریک بوو دەمخنکاند تەنانەت هەستم کرد بەساردی لیکی لەنێو پەنجەکانم - پەنجە گەورە وئەوەی تەنیشتی-)،و[البخاري] لە سەحیحەکەیدا دەیگێڕێتەوە بە موعەلەق و لە [فتح الباري] هاتووە لە (ب4 ، ل487) لە ئەبی هورەیرەوە -ڕەزای خوای لێبێت- کە دەڵێت:(پێغەمبەری خودا -صلى الله عليه وسلم- کردمی بە سەرپەرشتیار لەسەر پاراستنی زەکاتی مسوڵمانان کەسێک هات بەچنگ خواردنی دەبرد ومنیش گرتم و ووتم واللە دەتبەم بۆ لای پێغەمبەری خودا ئەویش ووتی: من زۆر فەقیرم ومنداڵم هەیە، دەڵێت: منیش وازم لێهێنا، بەیانیم بەسەردا هات پێغەمبەری خودا -صلى الله عليه وسلم- فەرمووی:ئەی ئەبو هورەیرە دیلەکەت ئەمشەو چی کرد؟ووتم: ئەی پێغەمبەری خودا سکاڵای زۆر پێویستی ومنداڵەکانی کرد، ومنیش بەرمدا، فەرمووی:درۆی کرد، وجارێکی تر دێتەوە،زانیم جارێکی تر دێتەوە چونکە پێغەمبەری خودا وای فەرموو، چاودێریم کرد وهاتوو بە چنگ خواردنی دەبرد وگرتم و ووتم: دەتبەم بۆ لای پێغەمبەری خودا ، ووتی: وازم لێبێنە زۆر فەقیرم ومنداڵم هەیە وناگەڕێمەوە، ومنیش ڕەحمم پێکرد وبەرمدا، پێغەمبەری خودا پێمی فەرموو:ئەی ئەبو هورەیرە دیلەکەت ئەمشەو چی کرد؟ووتم: ئەی پێغەمبەری خودا سکاڵای زۆر پێویستی ومنداڵەکانی کرد، بۆیە منیش ڕەحمم پێکرد

و بەرمدا، فەرمووی:ئەو درۆی لەگەڵت کرد ودەگەڕێتەوە،چاوەڕێم کرد جاری سێیەم ئەویش هات و بە چنگ خواردنی دەبرد وگرتم و ووتم: دەتبەم بۆ لای پێغەمبەری خودا ، ئەمە سێیەم جار ودوایینە، دەڵێیت ناگەڕێیتەوە وپاشان دەگەڕێیتەوە، ووتی: وازم لێبێنە هەندێک وشەت فێر دەکەم کە خوای گەورە سوودت پێبگەیەنێت ووتم: چیە؟ ووتی: ئەگەر چوویتە سەر جێگاکەت ئایەتی کورسی بخوێنە.

هەتاوەکو ئایەتەکە تەواو دەکەیت ؛ خوای گەورە پارێزگارێکت بۆ دادەنێت وشەیتان نزیکت نابێتەوە هەتاوەکو بەیانیت بەسەردا دێت، بۆیە منیش بەرمدا، وبەیانیم بەسەردا هات، پێغەمبەری خودا پێمی فەرموو:دیلەکەت شەمشەو چی کرد؟ووتم: ئەی پێغەمبەری خودا بانگەشەی ئەوەی کرد کە هەندێک وشەم فێر دەکات کە خوای گەورە بەهۆیانەوە سوودم پێدەگەیەنێت ؛ بۆیە منیش بەرمدا، ووتی: ئەو وشانە چین؟ ووتم: ووتی ئەگەر چوویتە سەر جێگاکەت ئایەتی کورسی بخوێنە:﴿الله لا إله إلا هو الحي القيوم﴾، ﴿الله لا إله إلا هو الحي القيوم...﴾ ،هەتاوەکو ئایەتەکە تەواو دەکەی،خوای گەورە پارێزگارێکت بۆ دادەنێت وشەیتان نزیکت نابێتەوە هەتاوەکو بەیانیت بەسەردا دێت، بۆیە منیش بەرمدا، وبەیانیم بەسەردا هات، پێغەمبەری خودا پێمی فەرموو:.ئەو ڕاستگۆ بووە لە گەڵتا بەڵام خۆی درۆزنە، ئایا دەزانیت سێ شەوە قسە لەگەڵ کێ دەکەیت ئەی ئەبو هورەیرە؟ووتم: نەخێر،.پێغەمبەر فەرمووی: ئەو شەیتان بوو.﴿الله لا إله إلا هو الحي القيوم﴾، .....

ولە هەردوو سەحیحدا سەفیە -ڕەزای خوای لێبێت- دەیگێڕێتەوە کە پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت:(شەیتان بەناو -لاشەی- نەوەی ئادەمدا دەڕوات هەروەکو ڕۆیشتنی خوێن).

وئیمامی [أحمد] لە [المسند : ب4 ل216] بە ئیسنادێکی سەحیح دەیگێڕێتەوە کە عوسمان ئیبن ئەبی عاس -ڕەزای خوای لێبێت- ووتی: ئەی پێغەمبەری خودا شەیتان دێتە نێوان من ونوێژەکەم وخوێندنەوەکەم -نوێژەکەم لێ تێکدەدات-، ئەویش

فەرمووی:(ئەوە شەیتانێکە پێی دەووترێت خینزەب ئەگەر هەستت پێکرد پەنا بگرە بە خوای گەورە لێی وسێ جار تف بکە بە لای چەپت،دەڵێت: منیش ئەوەم کرد بۆیە خوای گەورە -عز وجل- ئەو شتەی لەسەرم لابرد).وەهەروەکو لە فەرموودە سەحیحەکاندا هاتووە کە هەموو مرۆڤێک قەرینێک -هاوشانێکی- لەگەڵدایە لە فریشتە وقەرینێک لە شەیتان تەنانەت پێغەمبەریش -صلى الله عليه وسلم- مەگەر ئەوە نەبێت خوای گەورە سەلامەتی کردووە لە شەڕ وزیانی بۆیە تەنها فەرمانی خێر وچاکەی پێدەکات.وقورئان وسونەت ویەکدەنگی ئومەت ئاماژەیان بۆ ئەوە کردووە کە جنۆکە دەچێتە نێو لاشەی مرۆڤەوە وتووشی پەرکەمی دەکات، ئیتر چۆن کەسانێک بەناوی زانستی شەرعیەوە نکۆڵی لەمە دەکەن بە بێ زانست ورێنموێنیەک بەڵکو وەکو چاولێکاریەک بۆ ئەهلی بیدعە کە پێچەوانەی ئەهلی سونە وجەماعەتن، خوای گەورە یارمەتی وپەنامان بدات ولا حول ولا قوة إلا بالله.خوێنەری بەڕێز هێندەی بتوانم قسەی زانایانت بۆ باس دەکەم لەسەر ئەم بابەتە إن شاء الله.

ڕوونکردنەوەی قسەی ڕاڤەکاران (موفەسیرەکان) -ڕەحمەتی خوایان لێبێت- لەسەر ئەم ئایەتە کە خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿ٱلَّذِينَ يَأۡكُلُونَ ٱلرِّبَوٰاْ لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ ٱلَّذِي يَتَخَبَّطُهُ ٱلشَّيۡطَٰنُ مِنَ ٱلۡمَسِّۚ ٢٧٥﴾ [البقرة: 275]

واتە: ﴿ئەوانەی سوو دەخۆن، هەڵسوکەوت ناکەن و ڕاست نابنەوە (لە گۆڕدا) مەگەر وەک ئەو کەسەی کە شەیتان دەستی لێوەشاندبێت (هەر لە دنیادا سروشتی نین، لە قیامەتیشدا وەک شێت دەبن)﴾[سورة البقرة: 275].

ئەبو جەعفەر ئیبن جەریر -ڕەحمەتی خوای لێبێت- دەڵێت: واتا شەیتان لەدونیادا وەکو شێتی لێدەکات، وهەوڵدەدات بیخنکێنێت وتووشی شێتی وپەرکەمی بکات بەهۆی دەستلێوەشانی جنۆکە (مەس)ەوە.

لە ڕاڤەی ئایەتی:

﴿ٱلَّذِينَ يَأۡكُلُونَ ٱلرِّبَوٰاْ لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ ٱلَّذِي يَتَخَبَّطُهُ ٱلشَّيۡطَٰنُ مِنَ ٱلۡمَسِّۚ ٢٧٥﴾ [البقرة: 275]

واتە: ﴿ئەوانەی سوو دەخۆن، هەڵسوکەوت ناکەن و ڕاست نابنەوە (لە گۆڕدا) مەگەر وەک ئەو کەسەی کە شەیتان دەستی لێوەشاندبێت (هەر لە دنیادا سروشتی نین، لە قیامەتیشدا وەک شێت دەبن)﴾[سورة البقرة: 275]،

وبەغەوی -ڕەحمەتی خوای لێبێت- دەڵێت: شێتی، دەووترێت پیاوەکە تووشی مەس بوو ئەگەر شێت بێت.

لە ڕاڤەی ئایەتی:

﴿ٱلَّذِينَ يَأۡكُلُونَ ٱلرِّبَوٰاْ لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ ٱلَّذِي يَتَخَبَّطُهُ ٱلشَّيۡطَٰنُ مِنَ ٱلۡمَسِّۚ ٢٧٥﴾ [البقرة: 275]

واتە: ﴿ئەوانەی سوو دەخۆن، هەڵسوکەوت ناکەن و ڕاست نابنەوە (لە گۆڕدا) مەگەر وەک ئەو کەسەی کە شەیتان دەستی لێوەشاندبێت (هەر لە دنیادا سروشتی نین، لە قیامەتیشدا وەک شێت دەبن)﴾[سورة البقرة: 275]،

واتا: هەڵدەستن لەگۆڕەکانیان لەڕۆژی قیامەتدا وەکو ئەو کەسەی تووشی پەرکەم وسەرلێشێوان بووە بەهۆی دەستلێوەشان وئازاری شەیتانەوە وئەمیش هەڵسانەوەیەکی نەرێنی وخراپە لەوەسفکردنیاندا.وئیبن عەباس -ڕەزای خوای لێبێت- دەڵێت:(ئەوانەی ڕیبا دەخۆن لەڕۆژی قیامەتدا زیندوو دەکرێنەوە وەکو شێتێکی خنکێنراو)،[رواه ابن أبي حاتم]

وله عەوف ئیبن مالیک وسەعیدی کوڕی جوبەیر وئەلسودی ورەبیعی کوڕی ئەنەس وقەتادە وموقاتیل کوڕی حەیان هەمان شت گێڕدراوەتەوە، مەبەستی لە قسەکانی تەواو -ڕەحمەتی خوای لێبێت-.

سەبارەت بە ڕاڤەی ئایەتی :

﴿ٱلَّذِينَ يَأۡكُلُونَ ٱلرِّبَوٰاْ لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ ٱلَّذِي يَتَخَبَّطُهُ ٱلشَّيۡطَٰنُ مِنَ ٱلۡمَسِّۚ ﴿٢٧٥﴾﴾ [البقرة: 275]

واتە: ﴿ئەوانەی سوو دەخۆن، هەڵسوکەوت ناکەن و ڕاست نابنەوە (لە گۆڕدا) مەگەر وەک ئەوکەسەی کە شەیتان دەستی لێوەشاندبێت (هەر لە دنیادا سروشتی نین، لە قیامەتیشدا وەک شێت دەبن)﴾[سورة البقرة: 275]،

وە قورتوبی دەڵێت: ئەم ئایەتە بەڵگەیە لەسەر پوچەڵێتی بانگەشەی ئەوانەی دەڵێن جنۆکە مرۆڤ تووشی پەرکەم وتێکچوون ناکات وبانگەشەی ئەوە دەکەن ئەمە بەهۆی هەڵسوکەوتی خۆیەتی وشەیتان ناچێتە لاشەی مرۆڤ وتووشی مەس وئازاری ناکات، قسەکەی تەواو، وقسەی زانایان لەم مانایەدا زۆرن، وئەوەی بیەوێت دەیدۆزێتەوە.

وشێخی ئیسلام ئیبن تەیمیە -ڕەحمەتی خوای لێبێت- لە کتێبی : (إيضاح الدلالة في عموم الرسالة للثقلين) لە مجموع الفتاوى ب19 ل9 هەتا ل65 پاش قسەی پێشوو، دەڵێت:بۆیە کۆمەڵێک لە موعتەزیلەکان وەکو جبائی وئەبی بەکری رازی وهتد نکۆڵی دەکەن لە چوونی جنۆکە بۆ نێو لاشەی مرۆڤ ونکۆڵی ناکەن لە بوونی جنۆکە ، چونکە ئەمە بە ڕوونی باسنەکراوە لە فەرموودەکانی پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- وەکو باسکردنی بوونی جنۆکەکان بەڵام لەگەڵ ئەمەیشدا ئەوان لەسەر هەڵەن.بۆیە ئەشعەری لە (مقالات أهل السنة والجماعة) دەڵێت: ئەوان دەڵێن جنۆکە دەچێتە لاشەی مرۆڤەوە، هەروەکو خوای گەورە دەفەرموێت:

﴿ٱلَّذِينَ يَأۡكُلُونَ ٱلرِّبَوٰاْ لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ ٱلَّذِي يَتَخَبَّطُهُ ٱلشَّيۡطَٰنُ مِنَ ٱلۡمَسِّۚ ٢٧٥﴾ [البقرة: 275]

واتە: ﴿ئەوانەی سوو دەخۆن، هەڵسوکەوت ناکەن و ڕاست نابنەوە (لە گۆڕدا) مەگەر وەک ئەوکەسەی کە شەیتان دەستی لێوەشاندبێت (هەر لە دنیادا سروشتی نین، لە قیامەتیشدا وەک شێت دەبن)﴾[سورة البقرة: 275]،

و عبد الله ئیبن ئەحمەد ئیبن حەنبەل فەرموویەتی: ووتم بە باوکم کە کەسانێک بانگەشەی ئەوە دەکەن کە جنۆکە ناچێتە لاشەی مرۆڤەوە، ئەویش فەرمووی:ئەی کوڕم درۆ دەکەن ئەوەتا لەسەر زمانی -نەخۆشەکە- قسە دەکات لەکاتێکدا لەسەر جێگاکەی پاڵکەوتووە.وهەروەها -ڕەحمەتی خوای لێبێت- لە (ب 24 ل276-277 : مجموع الفتاوى) دەڵێت:بوونی جنۆکە بەڵگەی جێگیری لەسەرە لە قورئان وسونەت ویەکدەنگی پێشینی ئومەت وپێشەوایان، وهەروەها چوونی جنۆکە بۆ نێو لاشەی مرۆڤ سەلێمنراوە بە یەکدەنگی ئەهلی سونە.

وبه سەحیحی هاتووە کە پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت:(شەیتان بەناو -لاشەی- نەوەی ئادەمدا دەڕوات هەروەکو ڕۆیشتنی خوێن)

عبد الله ئیبن ئەحمەد ئیبن حەنبەل فەرموویەتی:ووتم بە باوکم کە کەسانێک بانگەشەی ئەوە دەکەن کە جنۆکە ناچێتە لاشەی مرۆڤەوە، ئەویش فەرمووی:ئەی کوڕم درۆ دەکەن ئەوەتا لەسەر زمانی -نەخۆشەکە- قسە دەکات.وئەمەی باسی دەکات شتێکی بەناوبانگە، مرۆڤ تووشی تێکچوون دەبێت بەهۆی مەسەوە وجنۆکەکە لەسەر زمانی قسە دەکات بە قسەیەک هەر خۆیشی لێی تێناگات، و بەتوندی لەسەر لاشەی دەدرێت ئەگەر لە وشترێک بەو شێوەیە بدرێت ئەوا زۆر کاریگەری لەسەر دەبێت، بەڵام نەخۆشەکە هەر هەستی پێناکات، ولەوەیە نەخۆشەکە خۆی بەهۆی تێکچوون وپەلهاویشتنەوە کەسێکی تر ڕابکێشێت وئەو ڕاخەرە ڕابکێشێت کە لەسەری دانیشتووە ودەوری ببات لە شوێنێکەوە بۆ شوێنێکی تر وئەمە ڕوودەدات لەلای ئەوانەی بینیویانە دەزانێت ئەوەی قسە دەکات لەسەر زمانی مرۆڤەکە وئەم شتانە دەجوڵێنێت مرۆڤ نیە.لە نێو پێشەوایانی مسوڵماناندا کەسێک نییە نکۆڵی بکات لەوەی جنۆکە دەچێتە نێو لاشەی مرۆڤەوە، وهەرکەسێک نکۆڵی لەمە بکات وبانگەشەی ئەوە بکات کە شەریعەت درۆ دەکات ئەوا درۆی کردووە بەناوی شەریعەتەوە وهیچ بەڵگەیەکی شەرعی نیە پێچەوانەی ئەمە بێت.

وئیمام ئیبم ئەلقەیم -ڕەحمەتی خوای لێبێت- لەکتێبی (زاد المعاد في هدي خير العباد : ب4 ل66-69) دەڵێت:پەرکەم وتێکچوون دوو جۆرە: تێکچوونێک -پەرکەمێک- بەهۆی ڕۆحە پیسەکانەوە وپەرکەمێک بەهۆی تێکەڵە پیسەکانی لاشەوە، ودووەم ئەوەیە کە پزیشکەکان لەسەری قسە دەکەن وهۆکار وچارەسەرەکانی باس دەکەن.

بەڵام پەرکەم بەهۆی ڕۆحەکانەوە: ژیرەکان دانی پێدا دەنێن ونکۆڵی لێناکەن، ودان بەوەدا دەنێن کە چارەسەر ئەوەیە لەبەرامبەر ئەمانەدا رۆحی پاک وخێرویستی ئاسمانی هەبێت لەبەرامبەر ئەم رۆحە پیسانە بۆئەوەی شوێنەوار وکاریگەریان دوور بخەنەوە، وبەرامبەر کردەوەکانیان بوەستنەوە وپوچەڵیان بکەنەوە، و بوقرات باسی ئەمەی کردووە وهەندێک چارەسەری بۆ ئەم جۆرە تێکچوونە باسکردووە، ودەڵێت:ئەمە سوودی هەیە بۆ ئەوەی تووشی پەرکەم بووە بەهۆی تێکەڵە ومادده‌کانەوە، بەڵام پەرکەم بەهۆی ڕۆحەکانەوە ئەم چارەسەرە هیچ سوودێکی بۆی نیە.

بەڵام نەزانەکان لە پزیشکەکان وئەوانەیان کە باوەڕیان وایە زندیقێتی باشە ئەوانە نکۆڵی دەکەن لە تووشبوون بە پەرکەم بەهۆی ڕۆحەکانەوە، وباوەڕیان وانیە کە کاریگەری هەبێت لەسەر لاشەی مرۆڤ ولە نەفامی زیاتر هیچی تریان پێ نیە لەسەر ئەم قسانەیان، ئەگەر نا لە پزیشیکیدا هیچ شتێک نیە کە نکۆڵی لەمە بکات، و هەست و واقیع شاهیدی بۆ دەدات، وپێیان وایە ئەمە بەهۆی زاڵبوونی تێکەڵەکانی لاشەیە ؛ هەندێکجار ئەم قسەیان ڕاستە لە هەندێک بەشیدا بەڵام نەک هەمووی، هەتاوەکو دەڵێت:وپزیشکە زندیقەکان هاتن و ووتیان پەرکەم تەنها بەهۆی تێکەڵی ماددەکانە، وهەرکەسێک ئەقڵ وزانستی هەبێت بەم ڕۆحانە وکاریگەریان پێدەگەیەنێت لە نەزانینی ئەمانە ولاوازی درک وتێگەیشتنیان.

وچارەسەری ئەم جۆرەیان بە دوو شت دەبێت: یەکێکیان لەلایەن نەخۆشەکەوە وئەوی تریان لەلایەن چارەسەرکارەوە، ئەوەی لەلایەن نەخۆشەکەیە ؛ دەبێت بەهێز بێت، و بەڕاستگۆیی ڕوو بکاتە خوای گەورە دروستکاری ئەم ڕۆحانە، وپەناگرتنی سەحیح ودروست بە زمان ودڵ.ئەمە جۆرێکە لە جەنگ، وجەنگاوەر بە چەک سەرناکەوێت بەسەر دوژمنەکەی مەگەر بە دوو شت نەبێت: دەبێت چەکێکی چاک بێت لەخودی خۆیدا، ودەبێت ئەو بازووەی هەڵیدەگرێت بەهێز بێت ؛ بۆیە ئەگەر

یەکێکیان لاواز بێت ئەوا چەکی زۆر وبەهێزیش سوودی نابێت، ئەی چی ئەگەر هەردووکی نەبێت، ودڵ چۆڵ بێت لە تەوحید وتەوەکول وتەقوای خوای گەورە و بەڕاستگۆیی ڕووکردن لە ئەو زاتە، بۆیە چەکێکی پێ نییە.

دووەم: لەلایەن چارەسەرکارەوە، دەبێت ئەم دووشتەی تێدا بێت، تەنانەت هەندێک چارەسەرکار هەیە تەنها دەڵێت: (دەرچۆ لە لاشەی)، یان دەڵێت: (بسم الله)، یان دەڵێت: (لا حول ولا قوة إلا بالله)، وپێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- دەفەرموێت:(وەرە دەرەوە ئەی دوژمنی خوا من پێغەمبەری خودام).

وبینیم شێخەکەمان کەسێک دەنێرێت بۆ لای نەخۆشەکە بۆئەوەی قسە بکات لەگەڵ ئەو ڕۆحەی چووەتە نێو لاشەیەوە، ودەڵێت: شێخەکەم پێتی ووت دەربچۆ ؛ ئەم کارە حەڵاڵ نیە بۆت، نەخۆشەکە بەئاگا ئەهاتەوە ولەوەیە قسەی لەگەڵدا بکات، یان لەوەیە ڕۆحە ملهوڕەکە بە لێدان دەربچێت، بۆیە نەخۆشەکە بەئاگا دێتەوە وهەست بە ئازار ناکات.وئێمە وخەڵکی تر زۆر جار ئەم شتەمان بینی، هەتاوەکو ووتی:و بەشێوەیەکی گشتی ئەم جۆرە لە نەخۆشی وپەرکەمە وچارەسەری ؛ تەنها خەڵکانێکی کەم نکۆڵی لێدەکەن کە زانست وتێگەشتنیان لاوازە.وزۆر جار زاڵبوونی ڕۆحە پیسەکان بەسەر مرۆڤدا بەهۆی لاوازی دینداری یان وێرانی دڵ وزمانیانە لە هەقیقەتەکانی زیکر وخۆپاراستنە نەبەوی وئیمانیەکان، بۆیە ڕۆحە پیسەکە دەبینێت مرۆڤ هیچ چەک وهۆکارێکی خۆپاراستنی پێ نییە و لەوەیە ڕووت بێت وئەمیش کاریگەری هەیە ئەگەر ناوی خودای نەهێنا بێت لەکاتی داکەندنی جلەکانی، مەبەست باسکرا لە قسەکانی -ڕەحمەتی خوای لێبێت-.

ئەوەی باسمان کرد لە بەڵگە شەرعیەکان ویەکدەنگی زانایان لە ئەهلی سونە وجەماعەت لەسەر ئەوەی دەکرێت جنۆکە بچێتە لاشەی مرۆڤەوە ؛ بۆمان ڕوون دەبێتەوە پوچەڵە بانگەشەی ئەوانەی نکۆڵی لەمە دەکەن ولێکدانەوەیەکی هەڵەیە لەلایەن شێخ عەلی تەنتاویەوە کە نکۆڵی دەکات لەم بابەتە.

وله قسەکەیدا پەیمانی دا بە گەڕانەوە بۆ هەق وڕاستی هەرکاتێک ڕێنموێنی بۆ کرا، بەڵکو بگەڕێتەوە بۆ سەرە هەق پاش خوێندنەوەی ئەوەی باسمان کرد وداواکارین خوای گەورە ئێمە وئەویش سەرکەوتوو بکات وهیدایەتمان بدات.ولەو شتانەی باسمان کرد ئەوەیە کە ڕۆژنامەی (الندوة) بڵاوی کردەوە لە ژمارەی چاپی بەرواری 1407/10/14 ك , ل 8 لە دکتۆر موحەمەد عرفانەوە کە دەڵێت وشەی (شێتی : جنون) نەماوە لە فەرهەنگی پزیشکی، وبانگەشەی ئەوە دەکات کە چوونی جنۆکە بۆ نێو لاشەی مرۆڤ وقسەکردنی لەسەر زمانی تێگەیشتنێکی زانستی هەڵەیە سەد لە سەد.هەموو ئەمانە پوچەڵە و بەهۆی کەمی زانستی شەرعیە بەوەی زانایانی ئەهلی سونە وجەماعەت بڕیاریان لەسەر داوە.وئەگەر ئەم بابەتە لەلای زۆرێک لە پزیشکان شاراوە بێت ئەمە بەڵگە نیە لەسەر نەبوونی، بەڵکو بەڵگەیە لەسەر گەورەیی نەزانینیان بەوەی کەسانی شارەزای تر دەیزانێت لە زانا ناسراوەکان بە ڕاستگۆیی ودەستپاکی وچاوڕۆشنی سەبارەت بە بابەتەکانی ئاین، بەڵکو ئەمە یەکدەنگی ئەهلی سونە وجەماعەتە.هەروەکو چۆن شێخی ئیسلام ئیبن تەیمیە دەیگێڕێتەوە لە کۆمەڵێک لە زانایان، وهەروەها ئەبی حسەنی ئەشعەری باسی ئەوە دەکات کە ئەمەی گێڕاوەتەوە لە ئەهلی سونە وجەماعەت، وهەروەها دەیگێڕێتەوە لە ئەبی حەسەنی ئەشعەری : عەلامە ئەبو عبداللە موحەمەد کوڕی عبداللە ئەلشبلی ئەلحەنەفی کە لە ساڵی 799 ك وەفاتی کردووە لە کتێبی: (آكام المرجان في غرائب الأخبار وأحكام الجان) لە بابەتی پەنجا ویەک لەو کتێبەدا.

وپێشتر لە قسەکەی ئیبن ئەلقەیم -ڕەحمەتی خوای لێبێت- باسکرا کە پێشەوای پزیشکان وژیرەکانیان دان بەمەدا دەنێن وڕەتی ناکەنەوە، بەڵکو تەنها پزیشکە نەفام وزندیقەکان نکۆڵی لێدەکەن.بۆیە بزانە ئەی خوێنەری بەڕێز کە دەستت گرتووە بەوەی باسمان کرد لە هەق وڕاستی، وهەڵمەخەڵەتێ بە پزیشک وئەوانی تر ونە بە ئەوانەی کە قسە دەکەن لەسەر ئەم بابەتە بەبێ زانست وبێ چاوڕۆشنی بەڵکو تەنها

لاساییەکی کوێرانەیە بۆ پزیشکەکان وهەندێک لە ئەهلی بیدعە وەکو موعتەزیلەکان وهتد، وخوای گەورە یارمەتیدەرمان بێت بۆ پێکانی هەق وڕاستی.

تێبینی

ئەوەی باسمان کرد لە فەرموودە سەحیحەکان لە پێغەمبەری خوداوە -صلى الله عليه وسلم- وقسەی زانایان بەڵگەن لەسەر ئەوەی قسەکردن لەگەڵ جنۆکە وئامۆژگاری کردنی وبانگەوازی کردنی بۆ ئیسلام و وەڵامدانەوەی هەموو ئەمانەی پێچەوانەی ئەوە نین کە خوای گەورە دەیگێڕێتەوە لە نزاکانی پێغەمبەر سولەیمان -عليه الصلاة والسلام- لە سورەتی (ص) کە دەفەرموێت:

﴿قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَّا يَنبَغِي لِأَحَدٍ مِّن بَعْدِي ۖ إِنَّكَ أَنتَ الْوَهَّابُ

﴾ [ص: 35]

واتە: ﴿وتی: پەروەردگارا لێم خۆش ببە و دەسەڵاتێکم پێببەخشە کە دەست نەدات بۆ کەسی تر لە دوای خۆم، چونکە بەڕاستی تەنها تۆ بەخشێنەری هەموو ناز و نیعمەتێکیت.﴾[سورة ص: 35]

وهەمان شت لە فەرمانپێکردنی بە چاکە ونەهی لێکردنی لە خراپە ئەگەر دەرنەچوو هەموو ئەمانە پێچەوانەی ئەم ئایەتە پیرۆزە نین، بەڵکو واجبە لەڕوانگەی دوورخستنەوەی چەتە ورێگر وسەرخستنی ستەملێکراو وفەرمان بە چاکە ونەهی لە خراپە هەروەکو چۆن ئەم کارانە دەکرێت لەگەڵ مرۆڤدا.وپێشتر لە فەرموودە سەحیحەکەدا باسکرا کە پێغەمبەر -صلى الله عليه وسلم- فەرمووی:(شەیتانم گرت هەتاوەکو لیکی ڕێی دەکرد)بەسەر دەستی پیرۆزی -صلى الله عليه وسلم-، وفەرمووی:(ئەگەر نزاکەی سولەیمانی برام نەبوایە ئەوا دەمبەستەوە بۆئەوەی بەیانی

خەڵکی ببینن)،وله گێڕانەوەی (مسلم) له فەرموودەی ئەبی دەردائەوە کە پێغەمبەر -صلی الله علیه وسلم- دەفەرموێت:(دوژمنی خوا ئیبلیس پارچە ئاگرێکی هێنا بۆئەوەی فڕێی بداتە سەر ڕووم، ووتم: پەنا بە خوای گەورە دەگرم لە تۆ -سێ جار- ، پاشان ووتم: نەفرەتت لێدەکەم بە نەفرەتی تەواوی خوای گەورە سێ جار -بەڵام نەگەڕایەوە-، پاشان ویستم بیگرم وئەگەر نزاکەی سولەیمانی برام نەبووایە ئەوا دەمبەستەوە بۆئەوەی بەیانی بەسەردابێت ومنداڵەکانی مەدینە یاری پێبکەن)،

وئەو فەرموودانەی ئاماژە بۆ ئەم مانایە دەکەن زۆرن، وهەروەها قسەی زانایانیش.وهیوادارم ئەوەی باسمان کرد بەس بێت وجێی قەناعەت بێت بۆ ئەوانەی هەق ویستن، وداواکارم لە خوای گەورە بەناوە جوانەکانی وسیفەتە بەرزەکانی کە سەرکەوتوومان بکات لەگەڵ هەموو مسوڵمانان بۆ تێگەیشتن لە ئاینەکەی ودامەزران لەسەری، وڕێنموێنیمان بکات بۆ پێکانی هەق لە قسە وکردەوەدا، وپەنامان بدات لەگەڵ هەموو مسوڵمانان لە قسەکردن بە بێ زانست یان نکۆڵی کردن لەشتێک کە زانستمان سەبارەتی نەبێت، ئەو تواناداره لەسەر ئەم کارە.

وصلی الله وسلم علی عبده ورسوله نبینا محمد وعلی آله وأصحابه وأتباعه بإحسان.

پێڕست

ناميلكەيەك سەبارەت بە حوكمی سيحر و فاڵگرتنەوە 1
پێشەکی 3
حوكمی سيحر و فاڵگرتنەوە وئەو شتانەی پەيوەنديان پێوەی هەيە 4
سيحركردنی ئافرەت لە مێردەكەی 19
حوكمی داواكردن لە ساحيرەكان وتەڵەبازەكان 23
چارەسەر لەلای پزيشكی خۆماڵی كە جنۆكە بەكاردەهێنێت بۆ چارەسەر كردن 26
دەرمانی شەرعی بۆ چارەسەری سيحر 28
ڕوونكردنەوەی هەقيقەتی چوونی جنۆكە بۆ نێو لاشەی مرۆڤ و ڕەتدانەوەی ئەوانەی نكۆڵی لەمە دەكەن 34
تێبينی 47
پێڕست 49